

In 't hofken van Oliveten' en VII andere verhalen van simpele mensen

A. Thiry

bron

A. Thiry, *In 't hofken van Oliveten' en VII andere verhalen van simpele mensen*. Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur, Amsterdam 1923

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/thir001inho01_01/colofon.php

© 2016 dbnl / erven A. Thiry

In ‘t hofken van Oliveten’

I

DOOR het donkere, laaggewelfd gangskén onder den éénen zij-bouw der Fermerij kon men van op straat de binnen-koer zien, die tusschen de beklemming van twee hoge muren, lijk een straatje zonder eind de welig-beboomde tuinen der Fermerij en 't klooster der Marollekens vaneen scheidde, vertoonend t' ende van heur verschiet een eenzaam, verlaten huizeken met een blauwen, verweerden punt-gevel en zwart-beloken vensterkens.

De koer, hoog en ruig overwoekerd van wildgeschoten kruiden, grassen en struikgewas leek erger dan een wildernis en 't huizeken daarachter, uitgewreten en afgebrokkeld met roode baksteenwonden in zijn lijf en gaten in het dak, was zóó vervallen dat het rammelde en kreunde in het onnoozelste windeken.

Boven het gangskén vermeldde een schilferenden steen, gedragen door twee engelen met bazuinen aan den mond, den naam ervan, die was *‘t Hofken van Oliveten’*.

Maar de menschen noemden de koer *‘het Hellegat’*, en in den blauwen vrede van den avond, als het volkje van dit Begijnhof samen-troepelde voor een praatje onder een pinkenden heiligenlantaarn, werden er soms vreemde, huiverige verhalen verteld die vroeger, over vele, vele jaren in het huizeken zouden gebeurd zijn.

Sedert meer dan dertig jaren stond het leeg en wie er 't laatst gewoond hadden waren drie be-

gijntjes geweest, die men, op een witten wintermorgen met sneeuw, met omgedraaiden nek dood op hun bed had gevonden. Sints dien had er, geloof ik, geen levende ziel meer een voet in *'Hofken van Oliveten'* gewaagd. 't Gangske was alleen van gebruik voor de katten die, veilig in zijn donkerte, naar de straatmusschen lagen te loeren en ook ter waarschuwing aan de kwezelkens en ons, kleine jonskens, dat het raadzaam was in 't voorbijgaan een kruisken te slaan tegen de mogelijke gevaren der hel!

Het huizeken zat met den rugkant in het zijarmken van de Dijle dat door het Begijnhof bochtte en schuin daar over, wit en helder te midden der dubbele rij bruine, vochtige tuinmuren en achterbouwkes die het rappe vlietje insloten, blekte het huis van Jan-den-Wasscher, breed geschraagd op stevige, dikke zuilen waaronder het water kolkte en klotste en de spoelsters, geknield op het vlot beneden aan een steenen trap hun linnen sloegen en hun slepende liederen hol lieten ophelmen. Daarboven was de strijkkamer, groot en ruim als een klooster-refter, met vier hoge ramen, alwaar de blozende strijksters met hun bloote armen en hun ijzers aan 't labeuren stonden vóór lange, witbekte tafels. Van daaruit kon men *'t Hofken van Oliveten'* zonder gevaar van heel dichtbij zien en 's Zaterdagavond, als de meisjes die er soms tot laat in den nacht bleven strijken, bij Grootmoeder den wasch brachten, wisten ze altijd iets nieuws te vertellen van wat ze deze week weeral gezien hadden en gehoord. Lichtjes, rood en groen en van alle andere kleuren zag men achter de spleten der gebarsten blinden overentweer loopen, soms hoorde men er uren aan een stuk 't geschater van een grooten lach, dan weer was 't muziek van een fluitje en eergisteren nacht nu

was 't gezang van een mis geweest met spel van orgel, viool en trompetten.

Huiverig luisterde ik toe, half-verborgen achter Grootmoeders breed-plooierende rokken.

- 'Och, Madam! 't is nie om te gelooven wat daar allemaal gebeurt. Wie zou daar kunnen in gaan wonen! Te slecht voor een beest is 't er! Waarom breken ze 't toch niet af, dat gat van de hel?...'

- 'Ja, waarom doen ze dat met, Marieken?' zuchtte Grootmoeder. 'Een geluk is 't, dat geen mensch er letsel van heeft... Zoo was het vroeger niet...'

II

't Werkte dan ook lijk een slag van den donder, als op een schoonen dag Begijntje-kosteres te vertellen wist dat Mijnheer Pastoor '*t Hofken van Oliveten*' verhuurd had aan een rentenierken, die van ievers heel, heel ver, van de kanten aan de zee, naar hier afgezakt kwam met zijn vrouw en zijn zoontje. Niemand wou het gelooven in den beginne, maar ze moesten dat wel als twee dagen later timmerlie en metselaars het gangskén binnentrokken met ladders, mortelkuipen en ander alaam.

De knecht van Struyf-den-hovenier, kwam 't onkruid uittrekken zoodat weldra de bleeke kasseitjes zichtbaar werden, de beluiken en vensters vlogen open en twee, drie weken aan een stuk leefde daar 't gebonk van hamers op hout en 't werpen van truweelen over steen. Een schaliedekker lapte de gaten van het dak, de gevel werd gekalkt, de plint geteerd en de beluiken met een frisch grasgroen kleurken opgehelderd. '*t Hofken*' kreeg een nieuwe ziel

Alleman kwam er vóór 't gangskén eens naar

kijken als naar een wonder en er waren pekens die zelfs de koer dorsten binnen-wandelen om 't van nabij te zien.

- 'Nu hooren we er niets meer, Madam!' zei Marieke met een aarzelende stem aan Grootmoeder, niet wetend of ze er blij of spijtig moest om zijn. 'En er is ook niets meer te zien, nietsmandalle meer!'

Maar Grootmoeder schudde meewarig heur witte trekmutts overentweer en deed even de oogen toe achter heuren bril.

- Dat wil niets zeggen, kind. 't Ergste voor de menschen!' zei ze in een zucht. 'Al plakten ze er goud tegen van binnen en van buiten, 't venijn krijgen ze er toch niet uit... Een huis is lijk een mensch, Marieke!'

- 'Maar we hooren toch niets meer, Madam!' aarzelde Marieke te antwoorden, niet begrijpend, 't Zal nu toch gedaan zijn...'

Eenige dagen later dokkerde een zware verhuiswagen de Begijnhofpoort binnen en daaruit haalde men ouderwetsche, donker-blinkende meubelen en paardeharen stoelen, bedden met gedraaide stijlen en een hemel bovenop, een clavecimbel, een groote muilt vol piepende kanarievogelkens en een groenen papegaai in een teenen kieken-korf. Menheer Pastoor trok er 's anderendaags met een emmerken wijwater en zijn kwispel binnen en zegende het van op den zolder tot in den kelder, binst hij zijn latijnsche gebeden prevelde. Nu zou het wel geen kwaad meer vermogen.

't Was een zonderling volksken, de menschen uit '*t Hofken van Oliveten!*'

't Menheerken was smal en gering van aanzien in zijn spannenden slipjas en zijn zwart-en-wit geruite broek die veel te kort was en die klodderde rond zijn stokke-beentjes. Beschroomd en schuchter

als iemand die iets misdaan heeft liep hij steeds naast de stoepen en hield het dun-bebaarde gezicht met de roode puist-kaken en den bolneus waarop stekehaartjes stonden, angstvallig naar de keitjes als had hij er iets verloren. Nooit keek hij de menschen in 't gelaat.

Het madameken was klein en rond met een platte borst en een bol buikje waarop ze heur handen kruisgewijs te rusten lei en dat de plooirokken van voren optrok zoodat heur ouderwetsche schoenen-met-rekkers en heur witte kousen te zien waren. Ze had een rond, kriekenrood poppengezichtje dat aldoor in een lachplooi stond en elkeen vriendelijk aanknikte, als moest ze het tekort van heuren vent vergoelijken.

Het koppel leefde alleen voor hun zoon, een langen, opgeschoten jongen van een jaar of veertien, met een lang bleek gezicht, een scherpen rechten neus en blauwe zakken onder de smalle-spletten van zijn oogen. Zijn stem was grof als die van een kanonier en op zijn gladgeschoren eieren-kop droeg hij aldoor hetzelfde zwarte petje dat hem veel te klein was.

Het was een zot gezicht dat drietal 's Zondagsachternoens, na 't lof, op wandel te zien trekken de vesten op: het moederken in 't midden in heur zwartzijen pelerien met zwart-paarden-garnituur berankt, de vader aan den eenen kant, gebogen in zijn slipjas en het antiek bolhoedeken met de zijlings hoog-opgekrulde randen tot aan de ooren op het hoofd geduwd, en dan, schuin-links eenige stappen vooraan, de zoon, de handen op den rug en struikelend over zijn zware schoenen.

Wie dat volkje was, waarom ze naar hier kwamen wonen, dat kreeg niemand ooit te weten en nooit was er iemand op bezoek in '*t Hofken van Oliveten*' tenzij af en toe een keer mijnheer Pastoor

en die liet er geen toontje over los. Wat men er van te zien kreeg was minder dan weinig en een verklaring bracht het niet.

's Morgens ging 't meneerken naar de eerste vroegmis, bracht tegen zeven uur zijn zoon naar de paters-school op de Ou-Markt en liep daarna de vesten op waar hij den Pastoor tegen kwam om samen een wandelingsken te slaan een eindeken de velden in. Na den noen trok hij met de begijntjes en de kwezelkens naar 't lof, las een kruisweg en bleef, om de beurt voor elk heiligenbeeld neerknielend, lange paternosters lezen. Klokslag half-zeven wandelde hij de Begijnhofpoort uit en haalde zijn Zoon uit de school. In de week zag men 't vrouwken nooit buiten heur huis komen en alles moest aan de deur besteld worden.

Ook wisten de strijsters te vertellen dat de jongen in de achterste gevelkamer een outaer had staan precies lijk in de kerk, met gedraaide zuiltjes, kandelaars en betapeete trappen. Elken avond als de jongen terug uit school was en de schemering 't Begijnhof blauw en stil maakte, kon men hem daar zien mis spelen, met langen toog en koorhemd en kasuifel aan, lijk een echten jongen pastoor. Hij zong latijn, wandelde van den kelk naar 't missaal, deed de consecratie en ze konden er niet aan doen, maar van het te zien, moesten ze mee bidden, vertelde Marieken Zaterdags aan Grootmoeder.

De Vader volgde deze diensten, geknielend op een zwarten bidstoel en hij las uit een dik gebedenboek.

Nooit kwam 't Madameken er naar kijken. Ze zagen haar beneden voor 't open venster kousen stoppen en knikken tegen heuren groenen papegaai die schietgebeden zei en 'zwijg', riep tegen 't gekwetter der kanarievogelkens.

Dat was alles. Zoo vergleden de dagen en de

nachten en de zomer was zeer warm.

't Gewierd de groote vacantie. De menschen uit 't Hofken' trokken in verlof en reisden ievers naar een parochie bij de zee, waar 't meneerken zijn broer pastoor heette te zijn. De beluiken gingen toe en Begijntje-kosteres kreeg den huissleutel in bewaring en zou zorgen voor de kanarievogelkens. De papegaai reisde mee.

Geen veertien dagen waren ze weg of 't nieuws kwam toe, dat 't Madameke gestorven was.

Met meewarige gezichten en veel ochermes bespraken de begijntjes en de kwezels dit afsterven en ze bekloegen 't Meneerken en den zoon, die er nu reeds zoo hulpeloos uitzagen. Ze vonden tot nu toe ongekende hoedanigheden aan het moederlijke, ronde wijfje met den dikken buik.

En daar het toeliep naar 't ende van September kwam de man terug met zijn zoon en den verweduwden papegaai.

Hij zag er uit, bleek en afgetrokken lijk iemand die een eeuwige pijn verbijt en zijn oogen draaiden onrustig en lieten veel wit zien. Hij deed zijn zoon ni-meer naar school en staakte ook zijn wandelingen. Als hij uit het gangsken kwam was het om met haast de straat over te steken en in de kerk te verdwijnen.

Ook de zoon was magerder geworden, met donkere balken onder de oogen en hij liet beschaamd den kop hangen lijk iemand die een slecht geweten heeft. Sprak een medelijdend kwezelken hem aan, dan werd hij rood als vuur, begon te stotteren en te zweeten en liet het menschken zonder antwoord staan.

Begijntje Bellijn die bij de kosteres inwoonde, en ouweltjes voor hosties sneed, ging er toen het huishouden doen. Ze kookte er, plaste en naaide.

Dat duurde een week of twee, tot almeteens Begijntje Bellijn er weg bleef. Waarom begreep

geen levende ziel. Als men er heur naar vroeg, zwol heur volle, roode gezicht in de witte, spannende kap, heur kleine oogskens schoten vol tranen en ze stampte en schudde met de vuisten.

- 'Spreek me er ni-van! Spreek me er nooit van zijn leven van, Madam!'

Begijntje Bellijn bleef binnenshuis en liet heur eigen niet meer zien. Ten slotte verhuisde ze naar 't Begijnhof van Dendermonde.

Twee, drie keeren per dag liep Mijnheer Pastoor '*t Hofken van Oliveten*' binnen.

De strijksters van bij Jan vertelden dat het venster van de gevelkamer, alwaar de kapel stond, toe bleef en ze nooit meer het schoone, devote spel van den jongen te zien kregen en ze vonden het zeer spijtig. Ook hoorden ze er geen geluid meer tenzij het geroep van den papegaai 'zwijg, zwijg' tegen de kanarievogelkens beneden in de woonkamer. Een vrouwken met een bult, iemand van op Sint-Jakobs aan 't andere end der stad, kwam er 't huishouden beredderen. In den vroegen morgen kwam ze 't Hofken' binnen en van voor 't Angelus klepte was ze er weg. Ze was schraal van bescheid en altijd zeer haastig.

- 'k Weet niks! 't Gaat me ni aan,' snauwde ze bits terug als iemand zich verstoutte heur aan te spreken.

Ze bleef er een week, twee weken, drie weken, de herfst neep de dagen korter toe, motregen mistte over de daken en de gevelkens, de Dijle zwol en de wind pitste de blaren uit de boomen, zonder dat iemand van 't mysterie uit '*t Hofken van Oliveten*' het eerste woord begreep.

De oude vertelsels uit den tijd van 't Hellegat doken een voor een weer naar boven, men tastte moeizaam terug naar de gebeurtenissen van over dertig jaren en de menschkens leefden met saam-

geknepen hert als vóórvoelend dat er iets verschrikkelijks te wachten stond voor 't Meneerken en zijn zoon.

En waarachtig het kwam, maar heelemaal anders dan ze 't zich hadden kunnen inbeelden.

Op een Vrijdagavond die stil was en zoel als een vergeten stuksken van den zomer, met veel sterren in den groen-blauwen hemel en rookzuiltjes die recht uit de bleeke schouwen omhoog stegen, trok een scherp gekrijsch en getier en 't geklepper van rappe kloonvoeten de menschen nieuwsgierig over hun half-deur.

't Kwam van uit *'t Hofken van Oliveten'*.

Seffens was 't pleintje voor de kerk vol volk en eer men elkaar gevraagd had naar een wie of wat, kwam het bultje schreiend en roepend het donkere gangskén uitgelopen en vluchtte met heur korf in de eene en den hoofddoek in de andere hand de Begijnhofpoort uit. 'God! och God! help me!' kreunde ze.

Dien avond was er tot zeer laat rumoer op het hof en kopschuddend, gekweld door de vraag wat dat allemaal te beteekenen had, trokken ze moegepeinsd hun ronde deurkens binnen.

Bij Jan werkten de strijksters zeer laat bij 't licht der lampen aan het goed voor morgen. Vóór de open vensters stond de nacht. De Dijle schuurde tusschen de muren en klokte hol onder de bogen als een stem in een kelder. In de stad, donker op heuren heuvel, sloeg het uur op verwijderde torens, rammelde de beiaard op Sint-Pieter en wecker, kinderlijker daarna dien op Sinte-Geertrui. Het was warm in de kamer, de ijzers bonsden dof en het lijnwaad torende hooger en hooger.

't Kon iets na twaalven geweest zijn als plots in 'thuis aan den overkant, bleek opgelicht door het schijnsel der lampen, een rumoer opging.

Duidelijk hoorde men den slag van toegesmeten deuren.

‘t Is er opnieuw op!’ angstigde er een.

De ijzers vielen stil en de meisjes werden koud van den angst. Voorzichtig, aarzelend, kwamen ze in het venster en keken den nacht in. Het gevelvenster stond open en daaruit kwam het lawijd. Ineens hoorden ze de schorre, razende stem van 't Meneerken en daaronder, dieper en holler van toon, 't gekreun van den zoon.

- ‘Wat is dat nu?’ zegden ze en drongen naar voren.

Daar ging de deur der gevelkamer open en een witte gedaante vluchtte binnen recht naar 't outaar. En seffens daarop, fantastisch verlicht door een keersken dat hij voor zijn gezicht hield, 't Meneerken in zijn lang nachthemd en met een wreeden grijnslach onder het wit van zijn slodderende pinnemuts. Hij zette het keerspanneken op den bidstoel, liep naar 't outaar en rukte zijn zoon recht die tegenspartelde en kuste hem wild in 't aangezicht.

- ‘k Hen je! 'k Hên je, lieverd!... keumt toch bi mien! Alla! fraai zin, kindje!’

Hij sleepte hem mee.

De deur bleef open. Het spetterige keersken wierp schaduwen in 't koper van 't outaar, kromp ineem onder een plotsen tocht en flapte toen uit. De deur sloeg met een bons vanzelf toe...

Den dag daarna, in den vroegen morgen kwam er politie op 't Begijnhof en haalde 't Meneerke weg.

- ‘Hij is zot geworden in 't Hellegat,’ zuchtte Grootmoeder.

De jongen vertrok naar zijn onkel-pastoor aan de zee.

De ouderwetsche meubelen werden in een publieke venditie voor spotprijzen verkocht. Niemand van 't Begijnhof wilde er van. Menheer Pastoor kocht den groenen papegaai die schietgebeden zei en Samuel, de voddenkoopman uit het Horekesstraatje, kocht de kapel met al het misgerie.

En 't huis, genaamd *'t Hofken van Oliveten'* stond er weer met beloken blinden en stil lijk een doodenhuis, ten prijs aan 't venijn dat binnen zijn muren woekerde en aan het ongetij van den naderenden winter. Zoolang ik nog op 't Begijnhof kwam, heb ik het nooit meer bewoond geweten.

‘Spek-en-eieren’

I

MIJN vriend schrijft mij:

‘Herinnert gij u Spek-en-Eieren nog, den houtsnijder uit het Volmoleken, die indertijd de poppen-koppen voor onzen poesjenellen-theater sneed? De man is verleden week, 68 jaren oud, in het zothuis te Mortsel overleden. God hebbe zijn ziel!...

De bewaker - een cellebroeder dien ik toevallig bij Pastoor Gevers ontmoette, - vertelde mij dat hij zoo kalm en rustig den dood is ingegaan, lijk hij nog nooit van een krankzinnige gezien had. Vóór hij stierf had hij een lang onderhoud met ingebeelde personen die hij rond zijn doodsbed geschaard zag staan en die hij zijn kinderen en zijn kleinkinderen noemde. Als dat gedaan was, vroeg hij hen om te bidden. Hij lei zich neer, vouwde zijn handen op de borst en ging toen uit, stil en schoon, zooals doet een lamp die geen olie meer heeft.

In een schuif van zijn kast vond men een dik pak brieven, zoogezegd door zijn kinderen en kleinkinderen aan hem gericht, maar in waarheid allemaal door hem zelf geschreven. Dokter Beekaert, die sedert een half jaar aan het gesticht verbonden is en dien gij wel kennen moet - hij is ook uit Leuven - heeft ze mee naar huis genomen ter studie. Ik ga de naaste week naar hem toe om ze ook eens ter inzage te krijgen. Ze moeten curieus zijn. Ik schrijf er u dan wel meer over.’

II

In de achterste kamer van het verlaten Vol-

moleken, dat, aan een eenzame uithoek der kleine stad, daar waar de verre, groene vlakte der beemden begint, scheef-ineengezonken onder een verweerd, bemost schaliëndak over een zij-armken der Nethe hing, woonde en werkte hij, heelemaal op zijn eentje.

Vreemde vertelsels, het eene al fantastischer dan 't andere, meestal over vrijende paartjes die hij 's avonds ontmoet had, doch waarvan ik den zin toen niet vatte, deden over hem den ronde. Met zekerheid wist men echter alleen dat de man houtsnijder was van beroep en zeer kunstig aangelegd in het steken van bloemenkorfkens, fruitguirlanden en leeuwenkoppen die de meubelmakers uit de stad bij hem bestelden, en ook nog dat hij aan de bakkers de houten vormen leverde voor haantjes, olifanten, soldaten, bultenaars en tooverheksen voor hun speculatie en marsepijnen gebak.

Zelden kwam hij buiten, en aan leven vernam men uit zijn vreemdsoortige woonste nooit iets, dan alleen, in de na-noensche stilte, het luidruchtig bedrijf van zijn ouden, half-ontpluimden torenhanne die van uit het kreupele appelboomken in het enge, ommuurde molen-tuintje den eenzamen voorbijganger een zot geroep van: ‘kiss-kiss-kiss... nitte-nitte-nit!’ achterna schreepte.

Ik was reeds een groote jongen toen ik hem voor den eersten keer ontmoette. Nog steeds, alsof het pas van gisteren was, herinner ik mij den achternoen en ook de vreemde beklemming die over mijn hert kwam.

We waren na school op weg naar de Molenbeemden om er salamanders en hagedissen te vangen, als we hem aan den draai van het Gasthuisvestje, daar waar den langen witten muur begint die den Gasthuistuin afsluit, zagen aankomen.

‘Zie nu, Spek-en-Eieren is daar, mannen!’ fluisterde er iemand. Dadelijk viel alle rumoer in onze kleine bende en er waren er die onwillens staan bleven, bevangen lijk voor een verschijning.

Over den smallen, groenen band gras die langs den muur groeide, trapte hij nader. Het was een kleine vent, in een langen zwarten jas die nauw om den hals sloot en met een verkleurd, ouwerwetsch bolhoedeken van achter op zijn grooten kop geduwd. Zijn lang, beweeglijk gezicht werd rood, de kleine diepgezonken varkensoogskens monsterden ons wantrouwig; de dunne, zwarte baard die laag aan de kin begon beefde en zijn dikke lippen gingen zenuwachtig open en toe als murmelde hij wat in zijn eigen. Maar 't merkwaardigst van al was zijn gang. Voor elken stap die hij deed, trok hij zijn grooten, grofgeschoeiden voet hoog omhoog en sloeg dien dan plots met een zwaai plat vooruit, lijk doet een paard met zijn voorste pooten, waarbij dan telkens het groote, breede bovenlijf met de hoekige schouders overentweer zwenkte. ‘Willen we hem eens doen loopen?’ fluisterde er een, als hij voorbij was. ‘Ziet, zulle!’

De jongen bracht de hand aan den mond en begon die luidruchtig, met smakkende lippen te kussen.

En waarachtig, bij het eerste getsjirp, ging er een schok door Spek-en-Eieren zijn lijf; woedend draaide hij even zijn groot hoofd naar ons om en zette het toen op een loopen als om dat geluid te ontvluchten.

Ach! het kwakkelend loopen van Spek-en-Eieren, met de armen tastend in het ijle, als greep hij naar iets om zich aan vast te houden, met zijn heenentweer slaanden kop en die platte, stampende voeten die maar niet rapper vooruit wilden!

Eenigen onder ons begonnen te schaterlachen,

maar ik hield mijn hert ervoor vast als ging ik een ongeluk zien gebeuren.

‘Schei er nu uit! Schei er nu uit met kussen, hij zal vallen!’ riep ik angstig.

Als Spek-en-Eieren aan 't Gasthuis-kapelleken geraakt was, waarvan de ronde, groene poort open stond, greep hij de ijzeren trapleuning, trok zijn eigen de drie treden op en verdween in het kerkje.

Ik was blij dat hij binnen was.

‘Hij valt nog zoo gauw niet! Hij is nog nooit gevallen! Ge moet er niet bang voor zijn!’ zei de kusser. ‘Maar zot, hé? dien heeft schrik van kussen: dat kan hem niet verdragen; daarom is hij zoo kwaad op de vrijers! Past op, als hij er per malheur tegen komt, 's avonds als hij langs den dijk achter het Begijnhof zijn luchtje gaat scheppen. Dan blaast hij gelijk een kat en als zijn oogen ponjards waren, hij stak ze er rats mee dood. Ons meissie is hem zoo is tegengekomen en die is er nu bang van. Toch zot, hè mannen?’

III

In die eerste dagen van Mei, zonder dat iemand er een gebenedijd wordeken van begreep, was het gebeurd.

Witters waren op een schoonen morgen met hun ladders en kalkemmers naar het Volmoleken getrokken en hadden de ruige, afgeschilferde gevelen met een warm, geel-wit koleurken verjongd en opgefrischt. Daarna waren de ramen en de deurkens helder-groen opgeschilderd, de kapotte vensterkens kregen nieuwe ruitjes ingestoken en in het hofken kwam een oude hovenier het wildgeschoten appelaarken snoeien en bloemen planten. En dat alles, naar men verzekerde, gebeurde op eigen kosten van Spek-en-Eieren!

De heele stad liep er naar zien en in de stamineekens zat men over niets anders meer te practiseeren dan over hetgeen Spek-en-Eieren daarmee wel in den zin mocht hebben. ‘Hij heeft groot gelijk dat. hij in zoo'n vuil kot ni-meer wil blijven zitten,’ besloten de meesten. ‘Daarbij hij zit toch met centen. Wie 't lang heeft, laat het lang hangen! Laat hem los, hij is precies nog zoo zot niet!’ En Spek-en-Eieren steeg in hun achting.

Maar er waren ook anderen die bedenkelijk den kop schudden en mompelden van ‘als de blaeren botten, krijgt men spel met de zotten,’ en wachtend bleven naar nieuwe dingen.

Doch die nieuwe dingen vielen heelemaal anders uit dan ze het verwacht hadden.

Met het verlengen der dagen kwam Spek-en-Eieren zelf meer en meer op straat en 's avonds trok hij permentelijk in een nieuw costuum naar het Meilof. Hij ging niet-meer loopen als de kinderen luidruchtig de hand kusten.

't Geval werd hoe langer hoe vreemder.

't Laatste, wat dezen wonderen ommekeer scheen te moeten bezegelen, was het verschijnen van Spek-en-Eieren in ‘Den Engel’ achter de Grootte Kerk, waar nij regelmatig twee avonden in de week een pot bier kwam pakken en met de kaarten spelen. Zelfs werd hij toen lid van de Congregatie van den H. Aloysius. Het duurde nu niet lang meer of de menschen waren van hun eerste verwondering bekomen, de tongen vielen stil en daarmee was Spek-en-Eieren ingeburgerd.

IV

Jaren kwamen en jaren gingen en ze sleepten hun licht en hun donker over de kleine stad en zijn menschen, en van het vroegere leven van Spek-

en-Eieren bleef er in de koppen bijna niets meer over dan iets als een verre, onwerkelijke herinnering, waarover echter nooit meer gesproken werd.

Tot plots, op een mistigen herfstavond, het heele stedecken in beroering gebracht werd door een geheimzinnige gebeurtenis.

Een schoenlapper die in den donkeren voorbij het Volmoleken liep, waarvan de twee verlichte gevelramen lijk een oogenaar den nacht inkeken, had er, zoo meende hij, 't geschrei van een kind gehoord.

't Had hem zoo gepakt, dat hij, meer dood dan levend op den loop ging, 't eerste beste stamineeken binnentuimelde en er hijgend en hikkend zijn bevindingen mededeelde.

Men had hem eerst niet willen gelooven, maar op zijn stellige bevestiging, legden de gasten dan toch hun kaarten neer en trokken er uit om ook eens even te gaan hooren.

En waarachtig, van uit de verlichte vensters drong hun een lang gekreun tegen en op zeker oogenblik hoorde ze duidelijk het stemmeken dat riep: 'Vader, Vader! het doet zoo'n pijn!'

In ommezien was al het volk uit de omliggende straatjes door de ontzette venten samen geroepen en weldra stond het brugskan bij het Volmoleken toptig vol zwarte gedaanten van angstig-zwijgende wijven en mannen die ook eens kwamen hooren.

Onafgebroken jammerde en kloeg de kinderstem verder, nu eens luider en dan weer even stiller. Wijven begonnen erom te weenen.

Allerlei veronderstellingen werden gedaan over dit vreemde voorval, maar niemand had den moed om aan te kloppen en Spek-en-Eieren naar buiten te roepen om te weten wie en wat.

T'einde raad besloot men er de politie bij te halen.

De inspecteur, samen met vier agenten, verscheen weldra en klopte aan.

Het geschrei hield op, het licht ging uit achter de gevelramen en even later zwenkte de bovendeur open en liet in het gele schijnsel eener kaars het groote, verwonderde gezicht van Spek-en-Eieren zien met een pinnemuts op het hoofd.

Men vroeg hem wat dat kindergeschrei beteekende, wie het kind was dat hij verborgen hield en daar hij niet antwoorden kon, nam de inspecteur de kaars uit zijn hand en dwong Spek-en-Eieren hem te volgen, het heele Volmoleken door.

En toen, in de gevelkamer boven het tuintje, daar waar zomer aan zomer mastouchen-ranken hun frissche kleuren om de vierkanten vensterkens wonden, vonden ze het vreemdste schouwspel dat een levende ziel er ooit had kunnen verwachten.

Aan de tafel, waarop een schotel met appels stond, koekjes en kopjes volgeschonken met koffie, zat een levensgrootte pop in een zetel, verbeeldend een jonge vrouw met de priemen en een half-afgebreide kous in de handen. Naast haar in een groengeschilderden, ouderwetschen kinderstoel speelde een kleine pop met een dikwangig engelengezichtje, met zijn rateltje, een grootere nog, in jongetjeskleeren zat op een houten paard en zwaaide een zweepje boven zijn kop, en in het bed, togedekt onder dekens, vonden ze er een derden, met windsels rond het hoofd, verbeeldend een ziek meisje.

Verstomd, met oogen groot-open van verbouwereering, bleven de mannen roerloos in het lage deurgat staan...

Als ze beneden kwamen, vonden ze er Spek-en-Eieren, met het hoofd op de tafel, snikkend en weenend als een kind...

Dienzelfden avond werd de man nog naar 't Gasthuis gebracht en 's anderendaags, langs den

langen, rechten steenweg met zijn hoge canadas waaruit een dichte bladregen neerritselde, reed men hem naar Mortsel naar het Zothuis...

Sindsdien is Spek-en-Eieren in de kleine stad bijna vergeten geraakt. Er gebeurt zooveel op acht jaren tijd en elkeen verliest zooveel illusies, dag aan dag bijna, dat het meevoelen wel afgestompt moet worden...

En verleden week is hij nu gestorven, omringd van ingebeelde personen, die voor hem baden en hem uitgeleide deden, schrijft mijn vriend...

Dokske's pelgrimagiën

I

ALS Dokske dat voorjaar met onbepaald verlof ontslagen werd uit de landlooperskolonie te Hoogstraten, waar men hem gedurende de wintermaanden voor den zooveelsten keer gratis kost en logies gegeven had, en dan na een lange voetreis 's avonds in de kleine stad aankwam, was 't eerst wat hij deed nog maar een keer om steun bij Grootvader te gaan aankloppen.

‘Toone-Baas,’ zei Dokske met zijn aarzelende, natte stem, ‘k ben zoo vrij toch maar weer naar hier te komen om te vragen of dat ik opnieuw in 't Schuurken mag gaan wonen. 't Is om er te blijven wonen en te werken, Toone-Baas. Ge moet mij gelooven, dees jaar is 't met loopen gedaan.’

't Schuurke was een klein, laag huizeken, binnen een doornhaag van achter in Grootvaders tuin gelegen, en dat met een rond poortje en een vierkanten venstertje uitgaf op het pad langs een Nethe-arm, die in een breeden boog de oude stadsbuurt met heur hoog-omhaagde tuinen en witte trap-gevelen-rij scheidde van de blakke, open beemdenverte. Toen Grootmoeder leefde was het gebruikt geweest als waschhuis, daarna had het leeg gestaan om dan, vóór een jaar of vijf, zes, aan 't oude Dokske, dat sedert 't afsterven van zijn vrouw Cille nergens eenzaam en stil genoeg leven kon, tot woonste afgestaan te worden.

Maar 't leven aldaar moest het schoenlapperken wel vreemd bekomen zijn!

Want zie! op zekeren schoonen zomermorgen -

de maaiers stonden in de beemden - was Dokske spoorloos verdwenen en maanden verlieden zonder men er ook maar een tipken van te zien of te hooren kreeg, totdat dan almeteens in 't late van den herfst het nieuws in de buurt goekwam, dat hij ievers diep in 't Walenland door de gendarmen als landlooper was opgepikt en naar Hoogstraten op pension gedaan.

Dokske landlooper! Niemand kon er zijn eigen aan verstaan en er werd heel veel over gebabbeld, om er een boek mee vol te schrijven!...

Wellicht hadden de wolk-vloten van goud en zilver die hij van uit zijn vensterken, dag in, dag uit, alover de verre groene landen met hun boomenbeplante wegen en wenkende molens naar 't andere eind van de wereld zag wandelen, er schuld aan dat in zijn oude hert, ontdaan van huishoudelijken kommer, lang-verdrongen verlangens naar zwerven en trekken gewekt waren, zoodat hij leest en spanriem had weggegooid en op zijn oude knik-beenen een stuk van zijn jonkheid was nagelopen.

'Het schuurken met dat vensterken was geen plaats voor Dokske,' had ik tegen Grootvader gezegd, 'hij ziet er te veel van den zomer en de vogelen; dat lokt.' Maar dat kon Grootvader niet gelooven.

Omtrent Paschen, als men te Hoogstraten het hekken van de groote kevie pleegt open te zetten voor de stramgezeten straatvogels, was Dokske opnieuw bij Grootvader verschenen, verslagen van berouw, met de belofte het nooit meer te zullen doen en de vraag of hij weerom het Schuurken kreeg.

Grootvader, blij het ventje weer te zien, had natuurlijk 'ja' gezegd, Dokske was ijverig aan het werk gegaan,... totdat de maaiers in de beemden verschenen en 't lieken van verleden jaar herbegon.

En thans stond hij daar weer in het deurgat bij Grootvader, met zijn ros hoedeken gehangen over den bol van zijn mispelaar, waarrond hij de handen geklemd hield, den smallen rug deemoedig gebogen in den groen-verschoten slipjas en wachtend naar het antwoord.

‘Dokske,’ zei Grootvader eindelijk, ‘gij kunt het Schuurken krijgen. Maar 'k peinsde zoo of er voor u geen stieltje was, waarbij gij met het loopen geld zoudt kunnen verdienen en dan ook uit de gendarmen hun handen blijven. En 'k peinsde zoo, als ge nu een keer reizend-beevaartganger wierdt, lijkt er te Gent in het Waterstraatje achter Sinte-Michiels een koppel wonen. 't Is hier niet bekend. 't Was de klop voor u...’

Dokske trok groote oogen van verwondering en hief zijn bruin-geloid gezicht op naar Grootvader.

‘Wat is dat voor iets, Toone-Baas?’ vroeg hij nieuwsgierig.

‘Wel, dat is iemand die in plaats van een ander, die belet is of geen goesting heeft om zelf te gaan, op beeweg trekt en daar dan ook voor betaald wordt... Wat peinst ge ervan, Dokske?’

Dokske keek Grootvader een wijle ongeloovig aan en liet toen zinnend zijn grijze oogen tot op de tippen van zijn schoenen zinken.

‘Neen, Toone-Baas,’ zei hij eindelijk en schudde zijn grijzen kort-harigen kop. ‘Laat me liever werken; terug schoentje-lap. 't Loopen moet nu uit zijn,’ besloot hij ernstig.

‘Zooals ge wilt, Dokske. 't Was zoo maar een gedacht...’

Dokske betrok opnieuw het Schuurken, liep denzelfden avond nog met zijn zak de buurt af om reparaties van schoenen en 's anderendaags zat hij op zijn pikkel voor het open vensterken te

hameren en te naaien met een vlijt alsof zijn zielezaligheid ervan afhing. En dat duurde tot de maaiers in de beemden verschenen...

Toen moet het Dokske toch weer te sterk geworden zijn, want zie! hij kwam naar Grootvader afgezakt en deelde hem zijn besluit mee liever maar reizend beevaartganger te worden...

II

Zoo was Dokske aan zijn nieuwen stiel geraakt.

De eerste voor wien hij de baan op mocht, was de weduwe van Tistje-den-bakker achter 't Zwarte-Zuster-kloosterken, wier meiske den heelen winter reeds boven aan 't sukkelen zat met een zwaren hoest.

Blij en fier lijk een kind kwam hij het aan Grootvader melden, bracht bij zijn vertrek den sleutel van het Schuurken in bewaring en trok erop uit met geld in de beurs, den blauw-linnen rugzak gevuld met krentenbrood, vlaaien en speculatie en in een verholten zakje van zijn slipjas, getuigenis van zijn beroep, het kostbare briefje van den politie-commissaris, hem door Grootvader bezorgd.

'k Zal voor de bakkerin heel, heel ver gaan. Naar Scherpenheuvel en dan naar Halle, naar de Zwarte Lievevroukens, en over Brugge, daar 't Heilig Bloed is, kon ik dan weerom. En 'k zal overal, hard, hard bidden,' zei Dokske.

Hij trok op. En God mag weten hoe het kwam! maar 't was een feit dat binst Dokske's pelgrimagie de hoest bij 't meiske mineerde en ze weldra zelf uit het bed mocht.

En als het ventje, na twee weken afwezigheid, met op zijn hoed de papieren beevaartvaantjes, van de verschillende heiligdommen meegebracht, dien avond bij 't kleppen van den Angelus - het heilige

uur om een beeweg te sluiten - het straatje naar de bakkerin opdraaide, vond hij daar 't kind, in het warme goud der late zon, vóór den winkel in een kleinen zetel gezeten, met een nieuwen bos op de kaken en een lach op den mond, genietend van den zoeten vrede...

Het geval wekte groote verwondering in de kleine stad en bracht veel nieuwsgierige menschen naar den winkel, die de heele geschiedenis uit de bakkerin haren mond wilden hooren.

Maar 't meest verbaasd van allen, was Dokske zelf. Dat hij zoo iets vermocht, had hij van in de verte niet durven peinzen! Heelder dagen liep hij erover te practiseeren, kwam met zijn beschouwingen naar Grootvader afgezakt, begreep er hoe langer hoe minder van, om zich dan, 't ende van zijn bepeinzigen, eenvoudig-weg als een werktuig in Godes hand te gaan voelen.

Dat laatste bracht een geweldigen ommekeer in Dokske zijn leven.

‘Nu ben ik van Ons-Heer, Toone-Baas,’ zei hij met een plechtige stem en de oude oogskens alover Grootvaders grijs hoofd verrukt naar den hemel gericht. ‘Nu mag ik aan niets anders meer peinzen als aan Ons-Heer en den hemel.’

En waarachtig hij dacht aan niets anders meer. Hij bracht de dagen door met kerken en kapellen bezoeken, liep al biddend met een plechtigen, tragen processiestap als op maat van een verre kerkmuziek, over de straat, knielde neer voor elk Lieve-Vrouwkapelleken, boven een pomp of aan den hoek der straten wachtend naar de devotie der voorbijgangers en 't was een vreemd gezicht hem plots te midden der straat te zien blijven staan om zich te bekruisen of op de borst te kloppen. ‘t Heilig Dokske’ noemde men hem thans.

Ik maakte mij onrustig over hem. Maar Groot-

vader glimlachte om mijn onrust. ‘Bekommer u daar niet om. Hij heeft den vrede,’ zei hij en zweeg toen plots, verzinkend in gepeinzen. Dat verstond ik niet goed.

En beevaarten die Dokske te doen kreeg, meer zelfs dan hij het had kunnen wenschen!

Al het verdoken, verborgen leed van de kleine stad, dat waaraan men reeds was begonnen te wanhopen, droeg hij 'teen na het ander, alover de heuvelen en door de sparrenbosschen, ter verlichting naar de verre heiligdommen, en menigvuldig groeiden de verhalen in den volksmond, over de gunstige uitslagen door 't Heilig Dokske zijn gebeden verkregen.

III

Vijf jaren hield Dokske het vol, tot hij plots het vertrouwen in zijn eigen verloor...

De pastoor-deken der kleine stad, een oud, heilig man, goed als Ons-Heere zelf en dan ook door de menschen op de handen gedragen, was dien herfst ziek gevallen.

In alle kerken en kapellen begon men novenen, brandde er kaarsen nooit genoeg en liet er missen lezen, opdat hij weldra zou mogen genezen.

Dokske, die juist van een pelgrimactie terug keerde, vernam dat en nog denzelfden avond trok hij opnieuw op weg.

‘Toone-Baas,’ zei hij tegen Grootvader, ‘onzen Deken verliezen, dat mag toch niet zijn. Hij moet genezen, al moest ik er een maand aan een stuk voor marcheeren. Ik ga.’

Met een lach op 't gezicht en de oogen naar den hemel nam hij afscheid en door den witten mist, die de nauwe straatjes vulde, trok hij erop uit.

Maar nog geen drie dagen was hij weg of de

Deken stierf en de klokken vulden de lucht met hun treuren en klagen.

En dagen en weken verliepen zonder dat Dokske zich liet zien. Grootvader zelf begon zich ten slotte over zijn wegblijven ongerust te maken.

Het beroerde de mensen uit de buurt geweldig en hun harten waren vol van vreemde angst. ‘Hij is voor den Deken-zaliger op beeweg,’ fluisterden ze geheimzinnig tegen elkaar, ‘dan zal hij ook wel dood zijn.’

Vreemde verhalen over Dokske's dood, zo gezegd door boerenmensen die er van wisten, in de stad verteld, deden reeds de ronde, als daar, een maand of zoowat later, Dokske op een achternoen door de Mollpoort binnen-gewandeld kwam. Alleman liep hem verbaasd tegemoet, als zagen ze een wonder. Hij wou eerst niet gelooven dat de Deken gestorven was, maar als Grootvader, bij wien hij als gewoonlijk 't eerst binnenkwam, het hem bevestigde, werd hij wit als een lijk en liet zich verslagen en gebroken op een stoel neervallen.

‘Toone-Baas,’ zuchtte hij, ‘ik ben verlaten... Ons-Heer heeft me verlaten!’ en hij begon te weenen en te snikken lijk een kind, met de handen voor zijn gezicht.

Grootvader poogde het ventje te troosten, maar daar was niets aan te doen.

‘Ons Heer had het mij gegeven, Ons-Heer heeft het mij ontnomen...’ zei hij. ‘Ik ben verlaten...’

's Anderendaags haalde hij opnieuw zijn schoenmakersgerief voor den dag, liep de buurt af om reparaties en hij werd weerom het schoenlapperke van vroeger.

‘Ons-Heer heeft het gewild...’ zei Dokske gelaten en hij boog het hoofd en keek naar den grond, zooals hij vóór jaren placht te doen als men hem aansprak...

Het verdoolde dichterke

I

WAT mijn vriend, den schilder, zoo plots in den kop geschoten was, om zonder toeten of blazen te Sinte-Maartens-Leerne zijn matten op te rollen en met vrouw en kind naar Laerne te verhuizen, heb ik in dien tijd niet best begrepen.

Ik had dien zomer nogal koren op mijn molen en 't was maanden geleden dat ik hem nog bezoek bracht in zijn lage huizeken aan de Leye, waar hij ver van alle lawijd en stadsgemoosch onder de wisselende hemels, het uitzicht en 't wezen der dingen, op zich liet inwerken, om ze daarna in lenige lijnen en klare kleuren op zijn doek te doen herleven.

Te Sinte-Maartens-Leerne, aan den bocht der droomende rivier, woonde hij, en in den wijden kring der verblauwende kimmen had hij schoone vergezichten op het groene en malve Leye-landschap met zijn meerschen en verschietende barmenruggen waar wilde, schaarsbetakte canada's als slangen uit op-kronkelden. Hij zag er het land open en toe gaan, nuttigde er den vrede die in al zijn verheven zoetigheid uit de kouters en het blinkende water asemde, hij genoot er het wisselend spel van den vrijen wind, de gouden en zilveren wolken-vloten en de malsche zon.

Wat ging de man nu toch eigenlijk te Laerne verrichten, waar elk stuksken grond genepen zat in rechthoeken van klepperboomen en houtgewas, hij die zoo verliefd was op zijn open Leye-land en

zijn zachte melankolie broodnoodig beweerde te hebben voor het leven van zijn hart?

Ik kreeg er geen kop aan.

Men verzekerde mij dat hij langs de baan naar Calcken een kleine hoeve gehoord had aangeleund tegen den zoom van een dennenbosch en 'k nam me voor, hem bij de eerste de beste gelegenheid in zijn nieuwe woonste te gaan opzoeken en te vernemen naar de reden van zijn verhuis.

Het was een grijze herfst-Zondag toen ik in den achternoen, alover Heusden, naar Laerne toe fietste.

Het land lag er verlaten, plat en grijs onder den egaal-grauwen stolp van den bewolkten hemel en slechts nu en dan kwam er een windje aangezwabberd, reutelde evetjes in de bruine, verkreukelde bladeren die stijf aan zwarte twijgen leuterden, en streek dan weer neer, verijlend in de stilte.

Lange, uitgerokken wolkenbanken bestreepden zwart 't geluchte en zakten traagjes en geleidelijk naar het Oosten. De gesloten landhuizen langs den weg waren als doodenwoonsten, de grachten waren toe van de rottende blaeren en in de enkele bloemkwekerijen die ik voorbij moest, vlette steenbruin een laat begonia-bed tusschen rijtjes bollende laurier-boomkens-in-kuipen, naast lage, wit-bekalkte serren.

Ik trapte traagjes verder, hobbelde over ongelijke keien Heusdendorp door en genoot op den effen, witten grint-weg naar Laerne een zachtere vaart. Ik vorderde alzoo gemakkelijk en gedachteloos.

Maar ongelukkiglijk, toen 'k aan den draai van de baan boven den bruin en koperrooden berg van bol-bekruinde boomen alreeds de blauwe dompers van 't onbewoonde middeleeuwsche Laerne-kasteel zag spitsen, begon het plots te regenen. De druppels klopten op mijn hoed en pletsten in het stof van den weg tot zwarte sterrekens uiteen.

Waar schuilen nu?...

En ik kwam aan een oud, wit hoeveken, veilig en plezierig gebouwd binnen een vierkant van groen bekroosde grachten waarin twee gele eenden ploeterden tusschen bosselkens verwelkt lisch. Vóór het hoeveken was er een boomgaard met enkele kreupele pruimenboomkens zonder blaeren en boven het steeksche leien dak met zijn zware, gekalkte kave vorkte een notelaar zijn dikke takken, door gele loof-vlokken, tot kromme, aarzelende twijgjes uiteen.

Het trok me aan.

Ik het witte, steenen poortken door, mijn wiel af en 'k stelde me onder een afdak waar bruin en grijs het landbouw-alaam rustte tegen leemen muren. Van onder een drijwielkarreken stoven verschrikte kiekens met kleppende veeren en scherp gekakel de koer op, de mestvaalte over en een gat in de groene, ronde schuurpoort aan den overkant binnen.

Als ik daar zoo stond, de handschoenen uittrok en de droppels van mijn kleeren klopte, kwam er over de open half-deur van 't woonhuis, fijn tegen het donkere, diepe ruim der kamer vol schemer, een witte oud-mannenkop boven rood-baaien slaaplijf-met-beenen-knoopen, uit-kijken en hij riep me vriendelijk toe:

- Komt hier binnen, menheer! komt binnen! en laat uwen velo maar daar...

Ik groette het ventje, trok de schouders op, de onderste halfdeur piepte open, en ik wipte met stijve beenen, in een, twee, drie het koerken over, de schemerige woonkamer binnen.

- Ja, Vader, 't begint daar ook zooals met eens te regenen. Als 't nu maar niet lang en duurt want 'k wou geeme verder nog. Door zoo'n weerken kon ik toch niet verder rijden. 'k Ben hier maar binnengevlucht.

- Ge hebt ge gelijk gehad, menheer!... zeker!... zet u toch!

En 't peken met zijn aangenaam, zondagsch geschoren gelaat, waarin aan oog- en mondhoeken zwarte ganzenpooten gegrift stonden, schoof me toe een laag, biezen stoelken met ronde, dikke pikkels en een hoogen glimmenden ladderkensrug, en ik zette me bij het groen-geschilderde tafelken waarop een halfbrood naast een eerden schotelken met vet en een geweldig mes, tusschen kruimels en blinkende rondkens koffie, lagen.

- Danke wel, Vader!

Ik bekeek aandachtig dit woonkamerken en 'k voelde me seffens welgezind bij 't zicht van den diepen, berookten heerd, den breeden mantel met de bebloemde schotels, het geschuurde, baksteen trapken dat naar de voutekamer leidde, het schapraaiken met een Spaansche Lievevrouw onder glazen stolp en achter de plooiën der witte gordijntjes, tegen de kleine ruitvierkanten, een geranium in pot stak een vuurrooden bloementros aan een langen, stijven stengel omhoog.

In den hoek nevens het kasken, had ik, onder een gewelfd deurgat en dan een wit gansken door een uitzicht op den groententuin, waar een vrouwken in korten, blauwen rok, zenuwachtig onder half-ontbladerde fruitboomen heenentweer dripselde, met kromme armen boven de opgetrokken schouders het te drogen-gehangen onder-goed van ijzeren-draad trok en het met de vuisten in een mand duwde.

Het ventje klabetterde op zijn kloefen het gangetje door en riep zenuwachtig:

- Haast u toch, Melanie! seffens is 't alles nat!...

Ik zag tusschen de silhouette van 't ventje en de deurlijst, het vrouwken haastig kwakkelen onder

het linnen in het herfst-tuintje en welhaast was de mand vol en kwam ze, met het goed tegen den buik, wiegelend aangezuld. Heur kloefen ratelden over de tichels. Ze groette me glimlachend, sukkelde kousvoeteling het trapken op en 'k hoorde heur rommelen in de voutekamer.

Ik keek naar de zwart-berookte, eiken zoldering, keek door de witte gordijn naar het vierige bloementrosken, naar de geraamtige en verwrongen pruimelaarkens, naar den grijzen weg, naar de kruinen der blauw-omregende boomen, naar de weggewaasde dompers van Laerne-kasteel.

De regenstralen zijpelden loodrecht uit den lagen hemel en slechts nu en dan hief een golvende windje ze schuin voor zich uit.

Door het gangskan zag ik verre weg Gent grijs en grauw tegen mistige kimmen en uit zijne stijve schoorsteen hoog boven massale fabrieksgebouwen rafelde een zwart rookkluwentje in den regen uiteen.

Het ventje was weer naderbij gekomen, zag me aan en we glimlachten tegen elkaar en zwegen voorts.

De regen ruischte op het leien dak en zeeverde in de verdorde bladeren van den notelaar een zaagdeuntje. Ik voelde me lui.

En onwillekeurig zong in mijn hoofd een zagerig vooisken wakker en de regen zong het mee:

en een duit, en een duit veur kaeremis,
en een duit, en een duit veur Mieken
heuren snuit...

immer hetzelfde, immer hetzelfde, ring-aaneen.

Ik haalde mijn cigaren-taschje uit den binnenzak, reikte het aan 't manneken. Hij knikte, schudde het hoofd en voorzichtig, met duim en wijsvinger kreeg hij er een uit. Hij bekeek de cigar, bekeek mij en hij lachte goedgunstig.

Ik had het daar zoo stemmig en rustig, welgezind alsof ik ergens te vrijen zat.

- Merci, menheer. Dat 's er een voor Zondag.
- Neem er dan nog eentje voor vandaag, Vaderken!

Hij bekeek me weer, aarzelde, schudde den kop en traagjes, kneep hij er een tweede uit. Hij borg een cigaar in de bovenste lade van het eiken-kastje en hernam zijn plaats voor de open halfdeur.

'k Reikte hem mijn pennemes, het vlammeende phosphoorken en we rookten allebei.

De rook aaide me aangenaam en blauwde draaiend tot lange, zijige draden boven onze hoofden uiteen en ik genoot van de stille kleuren om me, terwijl tusschen twee impressies in het lamledige deuntje duidelijk werd:

en een duit,
en een duit,
veur Mieken heuren snuit!

In het licht van de deur stond het ventje en hij trok peinzend aan de cigaar met holkuilende wagen.

Hij bekeek den weg-wirrelenden rook met schele oogen langs zijn scherpen haviks-neus, lonkte naar mij en vroeg schuchter:

- Zijde gij geen veearts, menheer?

Ik keek verwonderd op, had lust om beginnen te lachen... Waar haalde hij dit uit?... Maar 'k bedwong me en mijn lach verging in drie zuchtjes door mijn neus.

- Nee ik, Vaderken.

Hij keek me strak in de oogen, wachtte even en vroeg, niet begrijpend:

- Wat komt gij hier anders doen, Menheer? met zulk een donker weer? 't Is hier te triestig nu! de regen!...

Hij tuurde gedachten-vol naar buiten.

Maar met een snok, draaide hij den kop terug mij-waarts, zijn oogskens begonnen te glimmen, hij pimpeloogde, zijn voorhoofd rimpelde boven de opgetrokken kale brauwen en hij vroeg met een rappe tong:

- Of komde gij soms 't kasteel bezoeken?... Laerne-kasteel?...

Half-open den tandeloozen mond en met ingehouden adem wachtte hij gespannen naar een antwoord.

En ik, in plaats van eenvoudig-weg mijn reisje uiteen te doen, vermoedend aan den vreemden, angstigen toon van het ventje zijn vraag, ik weet niet wat voor een geheim, - talmde. Een zotte jacht romantische veronderstellingen wirrelden door mijn hoofd en voor ik er gansch bekomen was, gingen mijn woorden:

- Ja ik, Vader. 't Kasteel eens bezoeken... spijtig dat het nu aan 't regenen is.

Hij boog het hoofd, zijn trekken ontspanden zich en hij zuchtte. Hij vouwde de handen op den rug keek naar de tippen van zijn kloefen en zei napeinzend:

- 't Kasteel bezoeken alzo?... 't Kasteel bezoeken?

Hij bedacht wat en loerde op naar mij. Onder de welvingen der kale brauwen zag ik de flikkering zijner oogen, als puntjes van licht overentweer gaan. Hij schudde de uitgestrekte hand en sprak toen beslist en lijze, met klem op elke sylbe.

- Dan moogt ge Wil-lem niet ge-loo-ven!... Al wat hij ver-telt en is niet waar... Hij kent er niks van af... niks... niks...

Hij liet de hand zakken, rechtte zich en keek me aan met zijn scherpe oogjes waar vuur in smeulde.

Ik wist waarachtig niet meer wat denken. Ik draaide mijn sigaar rond, blies den rook in twee tochtjes uit mijn mond. Ik luisterde onwillekeurig

naar den regen op het leien-dak en neuzelend schoot het weer aan den gang:

en een duit,
en een duit,
veur Mieken heure snuit!

Op de voutekamer hoorde ik laden open en toe schuiven en 't knersen van sleutels.

- Kent Willem er dan niks vanaf?... heel en gansch niks?...
- Wat zou hij!... Ik alleen ken de historie - de ware historie, weet-ge!... ik alleen!...

Daar had ik het. Hij kende de ware historie, hij alleen kende ze en hij zou vertellen! En van geneugte woelde ik op mijn stoel, trok wolken uit mijn sigaar en maakte in mijn speelschheid rondkens die boven mijn gelaat omhoog cirkelden als kroontjes van blauwe zij.

Hij stond voor het lage deurken en zijn tabaksmook wirbelde in grijs-blauwe kluwentjes de kamer binnen, onzeker, dreef tegen de zoldering en wuut! werd naar buiten getocht.

De regen fezelde almaardoor zijn kale liedje in den notelaar. Mijn oogen werden vochtig om de innerlijke welgezindheid die rond mijn hert en in mijn rug kittelde. En na een poosje wendde hij zich mijwaarts en vertelde. Hij was zenuwachtig.

- Wie heeft er bijvoorbeeld 't kasteel gebouwd; denkt gij?... Zou het Diederick zijn? zooals Willem, 't vertelt?... Diederick zou dus 't kasteel gebouwd hebben?... Dat's ni waar!... dat's ni waar!... En wie heeft 't gebouwd, denkt gij?... Dat's de Duivel geweest... ja... de Duivel!...

Hij trad naderbij, lei zijn stompken sigaar op den tafel-rand en zette zich op het smalle banksken dat achter tafel tegen den muur stond. Zijn oogjes glommen felles en zwart roerde de spleet van zijn vertellenden mond:

- Ja... de Duivel!...

Ik vermoedde wie Willem zijn moest.

- En wie was Mabilia zooals Willem ze noemt? zooals hij 't aan de bezoekers van 't kasteel uitlegt?... Diederick zijn wijf... wie was dat?... een menschenkind?... neen... een duivels-kind was dat! ja!... Ik zeg het u!... ik die het weet!... Want het staat beschreven met purperen inkt in het boek dat ik boven heb liggen en gebonden is in verkensleer en het heeft zeven ijzeren sloten. En hoe komt het, denkt ge, dat ik alles geloof wat in dit boek staat?... wie zou me dat boek aan de hand hebben gedaan? en 't gezegd?... De Duivel, jonk-mensch!... Kijkt me zoo ongeloovig niet aan!... De Duivel in eigen persoon!... Ik heb hem gezien met mijn eigen oogen!... En hoe groot was de Duivel?... zoo groot als een mensch denkt ge?... Dat's mis!... Als hij is, gelijk hij moet zijn, dan is hij zoo groot lijk mijn hand. Zoo is de Duivel. En hij is als een wortel zóó droog en mager en hij heeft ronde, gele oogskens lijk een papegaai, en zijn horekens en bokspooten zijn rood lijk vuur. Hij spreekt zeer gemakkelijk en zeer schoon, jonkmensch, beter dan de koning, beter dan de bisschop, beter dan gij, beter dan Ik... zóó is de Duivel...

En waar zag 'k hem nu voor den eersten keer?...

't Was winter en alles lag onder sneeuw. De eerde lag onder sneeuw en de hemel ook en wij zaten daar tusschen. En op een Zondag-achternoen toen mijn wijf naar 't lof was en 'k zat voor den heerd mijn pijpken te smoren en mijn billen te warmen, hoor ik daar zooals meteens de kiekens schreeuwen en met de zwingen klepperen en dan onze Zot die aan 't janken gaat... God in den hemel! wat was er nu aan den gang?... Ik zie door 't raam en niks te zien op den sneeuw. Ik trek de bovendeur open en steek mijn kop naar

buiten om te zien wie en wat. En daar stond hij toen, zwart als een molleken en hij zwierde zijn armkes rond en griende: hi, hi, hië... hië...

'k Denk zoo, wat krijgt den dien in zijn botten, want 'k dacht niet aan den Duivel in den beginne. Maar toen dacht ik het toch en 'k sla een kruisken met mijn twee handen tegelijk, nijp de oogen toe en 'k bid: 'Onze-Lieve-Vrouw, sta mij bij!' En 'k was niet verveerd meer.

Ik vroeg hem: wat hebde gij hier verloren Duivel? En hij begint me daar zoo'n zotte grimassen te maken, buitelt in den sneeuw dat 't stoof, springt omhoog, slaat op zijn achterste en spreekt roode solferstekskens uit zijn bakkes. Hij griende aldoor: hi, hi, hië... hië...

'k Vraag nog nen keer: In den naam des Vaders, Duivel, wat hebde gij hier verloren?...

En toen zegt hij alzoo:

- In uwen kelder, Corneel Vinckemeyer, onder het trapken, moet ge de brikken opbreken, en ge zult er vinden, twee duim en half onder den grond een koperen kistje en in dat koperen kistje een boek, geschreven met purperen inkt, gebonden in verkens-leer en gesloten met zeven ijzeren sloten. En in dat boek zult gij lezen de historie van 't kasteel.

'k Denk zoo: worde gij zot, Duivel! hou uw moer voor den aap, maar mij, Corneel Vinckemeyer, niet.

Maar hij zegt voort:

- 'k Lieg niet, Corneel Vinckemeyer. 'k Meen het serieus, want de menschen gelooven aan den Duivel niet meer, en dat boek zal hen overtuigen van onze macht en onze doening op eerde.

Daarop maakt hij een tuimeling, bam! en hij is verdwenen en waar hij gestaan had rook het naar solfer en pek.

Ik stond daar nog gansche verbauwereerd. Maar de kiekens komen terug de grachten over geklepperd en pootelen de schuur binnen. Zot schiet uit zijn kot, snokt aan zijn ketting, springt omhoog en bast van danig plezier, precies alsof toen Jan-Batist van den troep thuishkwam.

Ik dacht zoo: wat zou dat beteekenen? En 'k dacht nog: zou 'k het aan mijn wijf vertellen? ja of neen? En 'k dacht toen maar: neen, 'k zeg niets aan mijn wijf, vrouwvolk en is niet te betrouwen.

Ik ga in ons kelderken, onder het trapken, breek de brikken op en waarempel! 'k vind er een koperen kastken in den zavel en in het kastken het boek waarin met purpere letters de historie van 't kasteel te lezen staat.

Willem weet er niks van af... niks! jonk-mensch!... ik alleen weet het! Willem moogt ge niet gelooven...'

...Het ventje lonkt naar de voetekamer waar zijn vrouwken aan 't rommelen is. Ik hoor den doffen dreun heurer kouse-voeten op de plavuizen als ze loopt. Hij wacht even, buigt het bovenlijf en spuwt een plasken tusschen zijn kloefen in. Ik glimlach en haal diep adem.

- Ik heb het boek. Ik ken de historie. De Duivel zelf schreef 't er in met purperen inkt.

En wie was dus Mabilia, Diedericks wijf?... Dat was een duivelskind. Heur moer woonde in 'n hutteken, daar 't kasteel nu staat. En dat was een slecht wijf. En de boerkens van Laerne waren braaf en kristelijk en ze dienden Ons-Heer en Onze-Lieve-Vrouw en Sinte-Catherien jaar in, jaar uit naar rechten eisch. En de Duivel wist niet hoe die menschkes te verderven en zielen te winnen om zijn koperen ketels te vullen in de hel.

Op een Sinksenavend, toen het zeer warm geweest

was in den dag, bezocht hij dat wijf en hij gewon bij heur een meisken en dat was Mabilia.

En het wijf vroeg: hawel Duivel! wat geeft ge nu aan uw jonk?

En de Duivel stak den wijsvinger in den mond, liet nen wind en daar stond het kasteel, met torens, en kelders vol wijn en grachten vol water en de knechten en soldaten en de meiden hadden ros haar, zwarte oogen en groene tanden. En het wijf zat in de beste kamer in een purperen zetel en er lagen roode tapijten op den vloer en de stoelen en tafels en bedden en alle de meubels waren versierd met zilveren riekskens en zilveren ketelkens.

Dat kasteel staat er nu nog, jonk-mensch!

't Wijf vroeg aan den Duivel:

- Zeg, waarom en hebt ge er geenen jongen van gemaakt?... die zou de boerkes met zijn priem aan een snoer rijgen en u paternosters van zielkens cadeau doen op Nieuwejaar! Wat kan zoo een meid nu!...

Maar de Duivel lachte heur uit, krulde zijnen steert rond zijn lijf en sprak:

- Laat me maar betijen...

't Kind wierd grooter en ze was zoo malsch en smakelijk dat alle de heeren uit Vlaanderland heur als wijf wilden hebben.

Och Heere! toen begon 't spelleken eerst voorgoed! Ze joeg ze tegen mekaar in 't vel en 't was maar al van branden en plunderen heel 't land door om te zien wie 't Duivelsjonk zou hebben!...

Toen staken de ketels in de hel zoo vol dat ze wel meer als eens overkookten. De Duivel at alle dagen vlaaien en dronk van den besten Rijnschen wijn, die er maar te vinden was.

En de boerkes! de arme boerkes!... och Heere! och Heere!!... Alles kapot op het land! En ze hadden wel hun broekriem toe te snoeren en wortels

te knauwen om den honger te bedriegen, Piet-de-Dood kneep hun endeldarmken toe en 't was amen en uit!

Wie won 't spelken nu, denkt ge?... Niemand! Ze trouwde zij met den kapitein van heur soldaten en die heette Diederick en hij was rood van haar en tegare kweekten ze kinderen bij dozijnen al ten gerieve en profijt van den Duivel-grootevaar!... En hun kasteel staat er alleen nog recht van alle de kasteelen uren in 't ronde, want 't is van den Duivel en 't kan niet weg...

Willem weet daar allemaal niks van af! Ge moogt hem niet gelooven als ge 't kasteel durft bezoeken. En 'k raad u aan twee takskes rozemarijn op uw hert te vinden en een taksken rozemarijn in uw mond te houden, opdat ge bevrijd zoudet blijven van allen slechten invloed. Want dat slecht steekt er nog in, in de muren, in de steenen, in de balken, overal! zooniet zouden er toch menschen gevonden worden om het te bewonen, ni-waar?...

...Hij zweeg. Het begon te schemeren. Ik hoorde den regen niet meer.

Het vrouwken kwam het baksteenen trapken af, sloot het groene vierkanten deurken achter zich en tastte met de teenen naar het kloefen.

De stilte deed nu vreemd aan. Ik zuchtte. Mijn cigar was uit mijn hand gevallen zonder dat 'k het wist en bij 't verplaatsen van mijn voet voelde ik heur malschheid als die van een beestje onder mijn zool. Dat ontduchtede me. Op den weg schoof er traag een vriend paarken voorbij, doezelig zwart in de muis-grijze deemstering. Een windvlaagje wreef regendruppels uit den notelaar en 't was evetjes weer een kloppen en dripselen van water-parels op het leien dak. Het vrouwken, mank aan bei heur voeten, waggelde tot voor het deurken, stak de hand naar buiten en zei:

- 't Regent niet meer, Nelis.

Het ventje antwoordde niet, keek strak voor zich uit naar een vast punt op den muur.

- Willem weet er niks van af! Ge moogt hem niet gelooven, Menheer!

- 'k Geloof u, Vader!

Ik ging buiten. Het stuur van mijn fiets blonk wit tegen het muurken. Ik haalde het groen lanteemken uit het taschje, ontstak het keersken en knoopte de handschoenen aan. Het groene licht lei vreemde glansen op de plooiën van mijn jas. Ik talmde even nog en wist niet best wat te zeggen.

Het ventje kwam naast zijn wijf in 't deurgat.

- Ja!... D'r is zooveel waar we 't fijn niet van weten!

- Ja!

- 'k Koom toch nog eens weer, om de rest van de historie te hooren!

- Wat zou ik nog vertellen! 't Staat alles in mijn boek en daarbij 'k vertel zoo moeilijk, 'k heb ik geen tanden ni-meer!...

Door den blauwen, herfstlik-doorgeurden, windstillen avond ben ik naar huis gereden met het groene lichtje aan mijn stuur. Mijn vriend had ik vergeten. Ik reed traag en 'k genoot van den zondagschen vrede en 'k dacht aan het oudje, die 't boek van den Duivel had, geschreven met purperen inkt en gebonden in varkensleer.

II

De winter had ten tweeden maal sintsdien het land toegedekt onder voozen sneeuw, waarover bloosde en purperde het dunne licht van het pimpelend zonneken. Ik bezocht mijn vriend den schilder in zijn nieuwe woonste aan den dennenbosch. We zaten weerskanten de leuvensche stoof

in rieten zetels en we rookten onze pijpen. De ronde kachelpot blies een deugdelijke warmte uit en in het witte glas der platen aan de wanden weerspiegelde zich zijn roode buikje. De jonge vrouw van mijn vriend zat bij het venster en verstelde wit kinder-goed. Buiten ging op en af 't gejoel van kinderstemmen.

En daar, in dat stemmige midden heeft mijn vriend Corneel Vinckemeyers verdere historie verhaald.

Jaarlijks, op Allerheiligen liet Corneel voor een paar dagen 't landbouw-alaam roerloos gelegen onder het afdak. Hij trok zijn bruinlaken Paaschkleeren aan, haalde zijn mispelaar uit de horlogiekast en trok alover Destelbergen, te voet naar Gem, waar zijn getrouwde dochter Euphrasie woonde.

Melnie en Jan-Batist bleven op 't hoeveken, schonken in den achternoen straffen koffie op en ze speelden te gare het ganzenspel voor tijdverdrijf.

Euphrasie woonde in een steegje, ergens achter 's Gravenstein. Het huizeken was zoo oud als de straat, want het gekalkte puntgevelken helde schuin achterover en de nok van het mossige pannen-dak zwabberde met zonken en bulten naar de schouw die breed en log van achter optorende. Aan 't scheefgezonden, verweerde huizeken aan den overkant, hing in een glazen kast, een bleek Lieve-Vrouwken in een grot van gouden en roode bloemen en 's avonds als het rosse, pinkende lanteemken ontstoken was daarvoor en stilte in het steegje woog, dansten en sprongen van gevelken naar gevelken doezelige schimmen overentweer. Dan wipten en dansten de katten boven hun zwenkende schaduw en scheurde hun miauwen de wegende stilte als 't geklaag en gejammer eener onnoozele-kinderen-moord.

Op dezen Allerheiligen nu was 't buiten vroeg-

tijdig aan 't grauwen gegaan en een kouwelijke regen zeeverde uit het lage geluchte. De smoor rafelde uit de kaven neerwaarts en vulde het steegje en de koerkens met zijn asempakkenden, verstikkenden stank.

Maar binnen bij Euphrasie was het deugdelijk... Daar werden wafels gebakken en wafels gegeten, bier met suiker gedronken en plezierige historiekjes verteld. De lamp lichtte flauw en scheel door den baksel-walm. Boven den gloed van 't open vuur keerde en herkeerde Euphrasie met heur dikke, bloote armen het klikkende ijzer en dampden de welriekende wafels in de schotels op de stoofbuis.

Dan glimlachte Corneel weltevreden en hij speelde met zijn vier, hlozend-blonde dikzakken van kleinkinderen, streek de puttekens hunner wafels vol goud-gelen honing en hij beleefde er een malsche deugd aan, het jonge volkje met de witte bijters aan 'twerk te zien in de krakende korst van het appetijtelijke baksel. Dan haalde hij vrijelijk zijn herteken op, vertelde zijn zotste histories die ze allen luid aan 't lachen brachten en hij genoot van zijn eigen woorden.

- Eten! jonk volk! want 't is maar eenen keer Allerheiligen op een heel jaar en boterhammen zijn geen wafels! De heiligen in den hemel vieren ook feest en Sint-Anna bakt er dezen avond! 't Is er warm in hun keuken, 'k zeg het u, want de nattigheid zijpelt uit hunne plavuizen en 't leekt allemaal in onzen eerdschen kelder!...

Zoo wierd het al gauw laat en 't kleine volkje werd in zijn bedje gestopt. Euphrasie ruimde de kleverige tellooren van tafel en men gewende zich weer aan de dagelijksche gezelligheid van warmte en rust.

En over deze stilte zoemden wakker toen in 't donkere geluchte de Allerzielen-klokken.

En ze dommelden van ver en naer elk met heure eigen, droefgeestige stemming door de grauwe regen-lucht, dat het triestig was om te aanhooren in dees eenzame steegje waar geen ander geluid weerklonk.

Corneel boog het hoofd en hij dacht aan zijn dooden. Zijn plezierig humeur loste zich op in dat aanhoudend gelui en uit verholen diepten van zijn oud, gevoelig hert rees zachte weemoed.

Om acht uur ging hij met dochter en schoonzoon naar 't lof in de Sint-Niklaas-kerk.

Donkere menschkes hingen er over de arberden der stoelen te bidden. Lijk brandende braamboschen gloeiden torentjes van smokende keersen in 't koor waar priesters, gehuld in 't zwart, geknield lagen vóór 't altaar met de vier-stralende remonstrantie als een oog van God in een gulden nischen. Hoog boven den schermer der menschjes rezen de zuilen en uit hunne bloeiende kapiteelen schoten de smalle bogen, die rood verlicht door den feilen keersengloed, de donkere gewelven bekrusten. En de orgel kloeg en jammerde als een gepijnigd levend wezen.

Corneel voelde zich zeer klein in deze groote kerk en hij boog het hoofd. Hij duwde het gezicht in de open-gevouwen handen en uit zijn hert welden zonder openthoud de vaderenzen en de weesgegroeten tot lafenis der geloovige zielkens die hij in het vagevuur te lijden wist. Zijn heele wezen smolt weg in dat gebed en in zijn oud lichaam zwol een deugdelyke warmte bij de onbaatzuchtige overgaaf van zich-zelf den lijdenden dooden ten zegen en verlossing. Het wierd hem zoo wonder wel dat hij aangedaan te weenen begon en zoetekes glimlachte...

En toen het lof met zang en tegenzang zoo naar het einde verliep en Corneel's stramme beenen

moegezeten waren op het biezen stoelken, dook er uit de kuip van den gebeeldhouwden preekstoel een witte pater recht.

De menschkes keerden hunne stoelen, zetten zich gemakkelijk en hieven de bleeke, nieuwsgierige gezichten, de oogen beprikt met het goud der lichtjes, naar den preek-heer die tusschen twee smokende keersen in koperen kandelaars stond. Boven zijn hoofd, te midden der baldakijn, hing de duif met breede, puntige vleugels als die van een meeuw. De man was schoon als een profeet in die rosse kleerte. Hij sloeg traagzaam een groot kruis en begon zijn preek met een stem die klonk als een klok en onder de gewelven na-ronkte als een verwijderd, vermoord gelui.

Corneel luisterde ingetogen. Hij hield het hoofd gebogen, de groote handen op de hoekende knieën uitgespreid, en roerloos als iemand die denkt op de vier uitersten. Zijn gedachten draaiden en peuterden rond de schoone gezegden van den pater, die, hoog in zijn preekstoel, met felle gebaren te werk ging zoodat bij poozen in den tocht der op- en neer-wiekende mouwen de schrale keersen-vlammekens verschrompelden en wanhopig uiteenrafelden om het gloeiende wiekje.

De pater sprak van de zielkens die in 't vagevuur te branden liggen met een hemd van vuur om hun lijf en die wachten en nog wachten naar Gods zegen om met een gelouterd herteken te vliegen naar den schoonen hemel waar de eeuwige vreugde heerscht. Hij sprak met bittere, vertoornde woorden over het volk van dezen tijd, dat met den dag goddelooper en goddelooper werd; dat niet meer en bad en hun eigen familieleden, hun eigen vader, hun eigen moeder, hun eigen kinderen, al wat hen lief had hier op eerde, ondankbaar aan hun eigen lot overliet en alleenlijk droomt en zint op wereldsch

geniet... O! de menschen met hun hart van steen! als een vaderonsken of een weesgegroet zooveel lijden heelen kon!...

Waarom wierd het volk zoo goddeloos? Waarom verlieten ze de kerk? Waarom spotten ze met God en zijn gebod? Alsof de schrikkelijke tijden van den Antikrist op komste waren?...

't Was dat de trawanten des duivels onder de menschen liepen, als wolven in een schapenvacht, en met schoone woorden en ijdele beloften den godsdienst uit het hart der kinderen wilden rooien; die paters en nonnen uit het land wilden jagen, de kerken afbreken en het rijk van den Duivel over alle de landen te doen heerschen.

En helaas! driemaal helaas! overal wonnen de schurken veld, overal kwamen ze op, groeiden aan als het onkruid der velden, als de paddestoelen in het gras en ze wonnen zóó gemakkelijk de gunst van het arme, misleide volk...

Wee den dag waarop zij meester zouden worden van 's lands toekomst en wee vooral den menschen die geholpen hebben tot de bevestiging van het rijk des Duivels op eerde!... God zou hun oordeelen en straffen!

En de pater zijn stem klonk luider en luider nog en de woorden schokten met vluggeren slag uit zijn vierkanten, hollen mond. Hij hief en strekte de wiekende armen ten hemel, boog zich ver over de steun-berden van den preekstoel en riep met de handen op de borst en 't gelaat gekeerd naar 't altaar Gods gratie af voor de bekeering van 't arme menschedom.

Toen de preek ten einde was, de donkere menschen weer gebroken over hunne stoelkes lagen en 't orgel aan 't jammeren ging, kon Corneel niet meer bidden.

Het laatste gedeelte van den preek was in zijn

hert gedrongen als een doorn en hij bepeinsde en herpeinsde de oorzaak van 't algemeene ongelooft.

De Duivel! de Duivel!!...

Dien avond was hij karig van bescheid bij Euphrasie te huis.

Hij is te bed gegaan, heeft zijn avond-gebeden gezeid met een droef hart en hij heeft lang wakker gelegen.

De rosse schijn van 't lanteernken over de deur, drong bibberend door de kleine vierkanten ruitjes en zeeverde spookachtige schimmen op de muren. De meubelkens schenen te leven en te bewegen als zwarte gedochten. Buiten schuurde de nachtelijke wind rammelend over de daken en de katten krijschten er als gefolterde kinderen.

* * *

Dat was het begin geweest...

Van dien dag af was Corneel stilzwijgenden teruggetrokken als een doofstomme. Hij sprak weinig, mijdde alle verkeer en als er kennissen op bezoek kwamen in zijn hoeveken, wandelde hij langs eenzame paden de velden in.

Hij liet gesloten de oude, eiken kist op zolder waarin het boek lag met de historie van 't kasteel, gebonden in verkensleer en met de zeven ijzeren sloten. Menigmaal in de week trok hij 's morgens in de vroege vroege naar de eerste mis te Laerne en 's avonds bij 't conventioneel afdreunen der gebeden met vrouw en zoon, beefde warmer zijn schrapende oudemannen stem. Zelfs bleef hij soms volle nachten weg en hij vervreemde zich stilaan van zijn eigen huisgenooten.

Zoo leefde Corneel Vinckemeyer gesloten als een graf en wat voor een geheimzinnige gedachte aan zijn hart wrat, dat wist niemand.

In den beginne dachten Melnie en Jan-Batist wel dat hij ziek was en aan de middagtafel vroegen ze er naar, schuchter en bedeesd, want ze wisten hem eigenzinnig en grillig.

Maar hij en antwoordde niet, schudde zijn platten kop heenentweer, verzonk seffens in gepeinzen en lei zijn vork neer, zoodat hij zich de dampende aardappels met worst misgunde om God weet welke loet in te volgen!

Jan-Batist schokschouderde medelijdend en dronk dan in een teug zijn tas kouden koffie leeg. Maar de vrouw, bezorgd, wou aandringen, trok hem bij den mouw:

- Nelis! wat is er toch? lijde aan de maag soms?... smaakt het u ni-meer?... Of aan het hert?...

Maar Corneel boog het hoofd nog dieper, zijn schouders vielen in en hij heur, loensch aankijkend en grimlachend, sprak nijdig:

- Laat me doen!... Laat me gerust Melnie!... 'k Zal 't wel weten te beteren!...

Buiten vaagde de herfst de boomen en de velden kaal en zwarte wolken-rompen hobbelden over de streek met hun sleep van grijzen, killen regen. 't Weer verkoudde, met de volle maan begon het te vriezen en op een schoonen morgen lag wit de winter over het land.

Corneel sprak minder nog dan ooit. Hij kon uren bij den heerd blijven zitten, smakkend aan zijn steenen pijpken, de trekken gespannen en den blik starlings in 't vuur gericht als zocht hij er iets in.

Melnie waagde het nog wel een enkelen keer hem over zijn bedruktheid aan te spreken, maar hij beet heur de woorden uit den mond en sprak bits:

- Laat me doen... Laat me in Godsnaam doen, Melnie... Ik zal 't wel weten te beteren!...

Daar bleef het den ganschen winter bij.

Hij dorschte mee in de schuur, draaide den molen, en geen woord kwam over zijn dunne lippen. Hij liep met het hoofd gebogen en keek aldoor dieper en dieper in den grond.

En de winter smolt in blauwige wazems.

Er waaiden lauwe winden aan en weer vlekte de diep-blauwe hemel tusschen grauwe wolken in, blij en zoet, als een belofte boven het nog zwarte landschap.

De boomen en struiken bepintten weldra hun twijgjes met groenigheid en de noteleer prijkte met bruin-groene kuifjes op zijn kromme takjes boven het leien dak dat blonk in de jonge zon.

De dompers van Laerne-kasteel glommen blauw onder den reinen hemel en 't rood der daken in de verte glansde jeugdig en frisch. De pruimeboomkens bloeiden rozerood op hunne ranke stammekens en in het frissche, jonge gras van het boomgaardeken pimpeloogden de zilveren madeliefjes. Uit het zwarte water der grachten schoot het lisch en de weergekeerde vogelkens zongen t'allenkanten.

's Avends na het werk, als 't weer zacht was en de hemel klaar met zijn sterren, kon het halfdeurken weer openblijven.

Dan kwam Corneel naar buiten, wandelde met trage kloefe-voeten om zijn hoeveken, keek omhoog, waar de sterren pinkten, keek stadwaarts waar nevelig-wit de hemel koepelde en ten slotte draaide hij dan het hoofd naar 't kasteel dat donker zijn spitse torens opstak uit den berg van donkere boomen die 't omgaven. Dan zuchtte Corneel en hij kneep de vuisten, stak ze koleirig uit naar die zwarte massa en hij vloekte:

- Dedju!... dedju!...

Hij stampte met de voeten, schudde het hoofd en wandelde zenuwachtig alle paadjes door.

- De duivel!... in 't kasteel!... dedju!

Maar als hij weer vóór 't huis kwam, op 't erf, verbeet hij zijn woede, bracht de handen op den rug, liet het hoofd op de borst zinken en keek weer naar den grond...

Zoo op een avond zaten Melnie en Jan-Batist bij het groene tafelken waarop de petroleum-lamp een rosse ronde lei.

Corneel stond in het deurgat en lonkte weerom verbeterd naar 't kasteel.

Binnen gingen de stemmen van vrouw en zoon op en af.

- 'k Weet ekik ni wel hoe 't uitdraaien zal met de kiezing de naaste maand.

- Wa-blijft-er, Jan-Batist?

- Dat het er leelijk zal op-zitten met de kiezing de naaste maand, Moeder!... De katholieken zullen er afvliegen en dan spelen de socialisten en de liberalen baas over 't land...

't Vrouwken liet de brei-kous in den schoot zinken en keek bedeesd heuren zoon aan. Onder de lamp lag wijd-open een verkreukeld dagblad waarover, zwaar en lui, in de twee handen geleund, Jan-Batists kort-harige, ronde kop.

- Och Heere! zuchtte het vrouwken.

- Dan kasjen ze alle paters en nonnekens over de grens of spannen ze in hun eigen gereel!... 't Zal wat worden!... God en Heere!

Hij keek, moe-gelezen, op, rechtte zich, smoorde zijn pijpken aan boven de lamp en leunde zich achterover, ineengestuikt, de vuisten in de broekzakken geduwd.

- De socialisten van Wetteren komen Zondag nachternoen een meeting geven op 't dorp, bij Basiel, aan den Meulen-hoek. Willem wist me dat gisteren te zeggen toen 'k erwten lei op ons stuk achter 't kasteel. 'k Moest ook komen, zei hij zoo. Willem is nogal hevig. 'k Verschoot ervan.

Al die luijken wat steken die nu begod uit in 't land? Ons meiskens en jongens in hun kloosters truggelen om er te lezen, zeit hij zoo: We kunnen wij die veel beter gebruiken als zij! En in de stad waar al die rijke sloebers den gemeenen man uitzuigen dat het een schande is. Al die peerdetuischers, duivenschieters en katoenbarons, zeit hij, die zich rijk mesten met het zweet van den armen man. 't Moet er mee uit zijn, zeit hij. Zijn wij, arme menschen, dan niks meer? Zullen we ons nog langer laten foppen? Willem was hevig. 'k Wist ekik met wat zeggen. 'k Ken ekik van de politiek niksken af. Maar... als ge 't wel beziet... ja...

Jan-Batist geeuwde, Moeder hief de handen weer op en 't klikken der priemen beprikte de stilte.

- 't Zijn me dingen, zuchtte ze.

In het deurgat stond luisterend Corneel. Hij draaide het uitgestoken hoofd naar binnen en hield den adem in.

Werkte de duivel ook al hier, in zijn eigen huis?... dat zijn zoon al zoo ver stond? Dat kwam door het boek. 't Kon niet anders. En het boek moest weg. Reeds een heelen tijd was het binnen stil en leefde er alleen regelmatig en kneppend, de horlogieslinger in de holle horlogiekast.

Corneel bleef getroffen in het deurgat staan.

De hond japte lichtelijk als in droom in zijn kot. De sterren blonken blauw en groen in den diepen, reinen hemel en ergens, ver weg, sloeg een nachtegaal zijn koninklijke lied, klaar als een kristallen beiaard, over den stillen, heiligen Lente-avond.

Dien zelfden nacht, ten twaalven, liet Corneel zich voorzichtig uit het bed rijzen.

Melnie sliep vast en heuren asem kriepste in de

stilte uit het zwarte holleken van heur opengevallen mond als 't gepiep van een ongesmeerd kruiwagen-wiel.

Corneel schoot zijn broek aan en barvoets verliet hij het voutekamerken. Hij haalde van op zolder 't koperen kastken met het tooverboek in, en ontstak een rijpevuur in den haard. Het knetterde, vlamde hoog op en de zwarte smoor drulde het schouwgat in als weg-vliegend heksen-haar. Hij stond voor het vuur en zijn hoekige schaduw danste op de muren.

Toen haalde hij het boek uit het klikkende kastken, knielde er op neer, sloeg een kruis en bad met gebogen hoofd en de saamgevouwen handen op zijn holle borst gedrukt een kort gebed. En daarna trok hij het zware boek met de verfromfaaide randen onder de knieën weg, zegende het en lei het traagjes en voorzichtig in het groeiende hout.

En met geloken oogen en de waggelende schaduw van zijn hoofd met de pinnemuts op de donkere zoldering is hij geknield gebleven tot de vlammen het gansch verteerd en weggelekt hadden, tot het laatste machteloze vlamken kromp en ineen viel boven de knisperende, gloeiende assche. Alles wierd weer donker alstoen in de keuken met blauwgrijs het vierkant vap het zwart-bekruiste venster.

Buiten blikkerden de sterren tusschen traag zeilende, donkere wolken-eilanden. De nacht was frisch en rein. De aarde ademde vrede.

En achter het schuurken heeft Corneel het koperen kastken in de eerde begraven. Hij is terug naar bed gegaan, met een zoete voldoening in het hart.

* * *

's Anderendaags toen ze alle drie aan noentafel zaten, Corneel nevens zijn vrouw en Jan-Batist op

de bank bedekkend met zijn zwaren, hoekigen rug het lage vierkanten vensterken, hebben ze stilzwijgend als naar gewoonte hun melkpap met brokken genoten en daarna de aardappels met het vet-druipende spek. Corneel was vol verwachting naar de uitwerking en hij lonkte aldoor naar zijn zoon en zijn vrouw die 't niet merkten gebogen als ze zaten, met de koppen haast in de telloor, boven het dampende eten.

Hij at met kleine beetjes en als hij dan te malen zat met zijn scherpe, beweeglijke kinnebak golvend onder het rimpelige, bestoppelhaarde vel, staarde hij even naar buiten waar blauw de lucht was vol zonneshijn. Hij kneep van tijd tot tijd de oogen toe en knikte met den kop als een die een gewichtig gedacht koestert.

Na 't eten eerst sprak hij zijn zoon aan:

- Jan-Batist, 'k hoorde u gisterenavond aan den klap over de kiezingen. Steken de socialisten nu zekers de koppen op in 't dorp?... en Willem doet mee, zeit ge?

- Ja hij, Vader...

De zoon zweeg even, niet begrijpend waarom vader juist over die dingen te spreken begon. Maar gerust gesteld door zijn glimlach, vertelde hij door.

- Ja hij, Vader. Zondag is 't meeting bij Basiel aan den Meulen-hoek. Willem is nogal hevig met zijn socialisme. Hij kwam hij ook zoo bij Leo Beates aan en begon over die zaak te klappen; om hem voor het spel te winnen zekers. Leo vertelde het mij dezen morgend. Maar bij 't eerste woord over die zaak, heeft Leo hem buiten gesmeten. 'k Laat onzen hond los als hij nog op 't erf durft komen, zeit Leo! dat hij 't vleesch uit zijn broek haalt, dien schurftigaard. Leo was zoo kwaad als een huis. Dat hij in zijn spookkasteel blijft, zei Leo; en de menschen gerust laat. Willem

zal er nu niet meer naar toe gaan. Ze moesten het allemaal zoo doen. Treffelijke menschen moeten ze gerust laten, met hunnen zotteklap!

Jan-Batist ging op in zijn varhaal. Hij sprak rap en zijn kop werd er rood van. Hij schudde de dikke werk-handen boven tafel en hij overtuigde zich zelf dat Leo groot gelijk had en 't smeerlappen waren die hem met dien klap over gelijkheid probeerden over te halen.

Corneel zijn kleine oogskens begonnen te fonkelen tusschen de pinkende wimpers. Hij glimlachte en liet vele zuchten vallen, als iemand die klaar begint te zien in een verwarde, duistere zaak. Zijn hoofd duizelde van alles wat er doorschoot en hij bleef even staan achter zijn stoel. Hij hief den kop omhoog en met vasten tred ging hij langs 't achterdeurken den hof in. Hij kuierde er den ganschen namiddag rond genietend van zijn nieuw ongekende geluk: hoe de duivel te bevechten viel!

Ginder heel ver, grijs achter de blauwige boomenroten rezen de blauwe torens van Gent en rookte het bosch van geweldige fabrieksschouwen tegen de nevelige kimmen.

* * *

En de zoete maand van Mei heerschte wit en groen over de streek.

Teer-glanzend waren struiken en boomen omsponnen en de geschubde dompers van Laernekaasteel blonken in den zonneschijn boven de kentelende lijn der heuvelende boomenkruinen.

In het diepe, warme geluchte wentelde vrij en blij, als een wiel van vuur, het deugdelijke voorjaarszonneken. De huizekens zaten vermoord in de wolk hunner bloesemende fruit-boomen en hel floten lijsters en merels in de boomgaarden

waar de zoete wind een regen van sneeuwen en roze bloesems over het heldere gras strooide.

's Avonds als de lichte, ijle donkerte uit de riekende aarde als een wasem op-steeg, zong de nachtegaal zijn klare liederen. Dan waren de velden en de wegen verlaten en vóór het hoeveken slenterden wel enkele verliefde parkens door de blauwige donkerte, of ronkten, onzichtbaar achter den gelen waaier van hun licht, enkele fietsers voorbij.

Overall lag de vrede als een zoete balsem over den vruchtbaren buik der eerde. Maar 't hart der menschkens was ver van alle die zoete dingen...

De kiezingen stonden voor de deur.

In de voornaamste dorps-herbergen, waar de ingezetenen en de welstellende boeren vergaderen na 't Mei-lof, werd hoog het woord gevoerd over de politiek. Nijdige, rukkende stemmen raspten er door mekaar en de vuisten gingen verveerlijk op en af door den dikken tabakswalm die in lange streenen onder de gekalkte zoldering blauwde. De petroleumlamp pinkte scheel in dien smoor, en maakte nog rooder de gloeiende, ongeschoren tronies der opgewonden boeren. Op de bruine tafels stonden pinten bier en ze koelden en laafden de heesch-geroepen kelen.

Bij Basiel, in 't gore kroegje aan den Meulenhoek was Willem 't haantje-vooruit en schreeuwde er zijn proletariërs-haat uit, tusschen het grauwe, verslenste fabriek-volk dat elken dag naar Gent of Wetteren te werken fietste.

Vooraf ten achten als ze daar te samen zaten en door de open deur de avondlijke stilte binnenwoei schampte hij venijnig op de verachterde pummels die nu ter kerke zaten en er lange paternosters lazen om de japneuzen met Gods hulp aan 't roer te houden te Brussel!...

Maar dat zou niet... dedju!... 't zou niet!...

En de havelooze mannen gebogen over de kleine tafelkens of moe en af geleund tegen den zinken toog, bralden door melkaar en hun oogen flikkerden, de armen en beenen bewogen met bruuske rukken en de haat gloeide in hen. Hun woorden schokten en daverden ongewoon in de kleine, vunzige, berookte gelag-zaal dezer schamelverlichte arme-menschen-herberg...

* * *

Corneel wist wat er gebeurde in 't dorp.

Hij wist hoe in vroegere jaren alles rustig was op 't land en er niemand ooit zou durven aan denken een woordeken te reppen tegen pastoor of kerk... en hoe stilaan de trawanten van den Duivel en den Antikrist aangegroeid waren, de koppen samenstaken nu en de helsche pomperijen wilden doen triomfeeren.

Corneel dacht er lang over na... dacht aan den preek van Allerheiligen... dacht aan 't boek en Jan-Batist... en ten slotte bleef er maar een ding over dat hij, Corneel Vinckemeyer, als oorzaak van alle kwaad aan te duiden wist: 't kasteel! 't Duivelskasteel waar 't kwaad geboren was!...

Was zijn eigen zoon wel niet tot 't goed terugkeerd als bij tooverslag, den dag nadat het slechte boek van den Duivel verbrand was?...

De pastoor begreep niet waar 't slecht allemaal van daan kwam, waar 't uitgebroeid wierd, de notaris begreep er 't eerste woord niet van af, de dokter niet, de schoolmeester niet... niemand niet!...

Maar hij, Corneel Vinckemeyer, zou 't weten te beteren als de kiezingen waarlijk slecht moesten uit-draaien! dat zou hij!...

En 's avends na 't Mei-lof, als hij gezeten was op de bank voor zijn huis en er zijn pijpken smoorde peuterden zijn oogskens door de blauwe, dikke donkerte naar 't kasteel dat hij niet zag en waar Willem woonde en zijn haat werd groot.

En hij vernam van hier en van daar zooal, hoe de zaken er op toe gingen te Heusden, te Destelbergen, te Wetteren, te Melle, overal in den omtrek; en hoe er te Gent gevochten werd dat de stukken er van af vlogen!

Stond 's Gravensteen daar ook soms niet?

Hij zag het voor zich, zwaar en donker geschoord in het rimpellooze water tusschen de witte, lage huisjes, 's avends, en 't deed hem pijn.

En hij zag het kasteel hier genepen tusschen de vier logge torens, oud en zwartbemoest met bersten in de muren en toe de beluiken als lag het vol doode kinderkens. Hij wist dat Willem daar in zat en er het kwaad en het slecht had ingezopen om 't buiten uit te spuwen en er de andere menschen mee te verpesten.

De duivel! De duivel!...

En de dag der kiezing naakte.

Jan-Batist had voorgelezen uit het 'Genteneerken' dat de socialisten te Gent, zoohaast de goede uitslag der kiezing gekend zou zijn, op 's Gravensteen een vuurwerk zouden afsteken om wijd en zijd den zegepraal hunner partij te verkonden...

Corneel werd somberder met den dag.

En de champetter bracht de stembrieven bij Corneel Vinckemeyer aan huis en 's Zondags daarop, na de acht-urenmis, dopte hij, afgezonderd in zijn stem-kooitje, in 't schoollokaal opgetimmerd, het rondeken zwart onder nummer een, voor rechts.

Ai! daar beleefde hij een zoete deugd aan op dat oogenblik!

Maar eenmaal buiten verzonk hij weer in gedachten.

't Kasteel zou weg! zou weg!... bij God! als 't slecht moest uitdraaien van daag!
En de werking van den Duivel zou gebroken liggen in heur fundamenten! door hem!
Corneel Vinckemeyer!

Hij merkte niet eens 't gewoel der opgewonden boeren, zag niet hoe 't allenkanten
grootte roode cijfers 2 geplakt stonden, op de kerkmuren, op de huizen, op den
wegwijzer zelf, hoe elke boom der vier-dubbele olmen-dreef die regelrecht van 't
dorp op 't kasteel liep, een 2 geschilderd droeg, blauw en wit op de gespleten, eeltige
schors.

Tehuis was Corneel gesloten als een graf.

Het volk dat op den grintweg bij trosselkens luid-klappend naar Heusden slenterde
of de tijkende fietsen die er voorbij snorden verveelden hem, en hij trok zich terug
in den hof achter het huis.

In den achternoon was Jan-Batist uit vrijen gegaan naar Gontrode. Dat was zijn
Zondagsch plezier. Melnie zat in de stille keuken en ze las in heur boek: De getijden
Maria's.

De zon zeeverde beweeglijke rondkens door 't loover van den notelaar op 't witte,
gekalkte gevelken, in 't warme zand op 't erf lagen de luizige kippen en de haan zat
op de haag en beantwoordde een verwijderden groet.

Corneel zat in de lommer van een krieckenboom aan den rand der gracht. De eenden
ploeterden in het lisch dat er welig groeide en vlinders waggelden er over het gras
vol witte en gele bloemkens.

En stilaan smolt het zonnelicht tot een bleeke nevel-kleerte, de avond ademde uit
de bloeiende eerde, de vogels zwegen en gonzende kevers klopten op het
blond-verlichte vierkant van 't vensterken te pletter. De noteleer rekte zwart

en donker zijn kruin over het dak. Er kwam rust over het land. In de elzenstruiken, als een donkere dam aan den overkant van den weg, ontwaakte een nachtegaal en hij sloeg koninklijk. Sterren bloeiden dicht en helder in de ijle lucht.

Wat zou den uitslag zijn?

In den nacht is Corneel uit zijn bed gegleden. In zijn onderbroek, de scheef gestuikte pinnemuts op 't hoofd en blootsvoets op de klamme plavuizen van het voetekamerken, heeft hij lang staan loeren door 't kleine, betraliede raamken vanwaar hij een uitzicht had op zijn tuin en verder, onder den witten lichtkrans Gent te liggen wist. Zijn hart klopte van bange verwachting.

En toen heeft hij zien oprijzen als een fontein van licht, groene en roode en gele kogels die hoog in de lucht openbarstten en een regen van kleurige sterren verre verbreidden... De horizon stond in vuur en vlam waartegen de pek-zwart uitlijnende en weer zachtjes verdoezelende silhouetten der torens en schoorsteenen van de stad spokerig opdoemden.

Corneel zag dat. 't Was of hij kreeg een klop op zijn kop. En sloeg een kruis om sterk te blijven, want hij zou de daad doen...

En andere pijlen rezen hoog op met een sprankelstreek van vonken achter zich. Zoo vierde de Duivel zijn eersten triump over het land...

Corneel bleef lang vóór het geopende raamken en hij wachtte tot het nachtelijke feest een einde zou nemen. Hij stond er kouwelijk te rillen, mager en droog in zijn nachtkostuum, maar zijn hoofd gloeide.

En toen het laatste gensterende licht aan den horizon gedoofd was en over de landen de vaalblauwe kleerte van den gesternden hemel nevelde, heeft hij traag en zonder gerucht het vensterken

gesloten. Het slot klepte met een bangelijk kreetje toe.

Hij kleedde zich aan en tord het voutekamerken uit. De deur trok hij voorzichtig tegen. Nevens den heerd, in een niske, tastte hij met lange armen naar het petrolie-kanneken. Aan het baksteen trapken greep de vrije linkerhand de kloefen en zoo kwam hij buiten.

De nachtlucht drong verfrisschend in zijn borst en hij snoof heur gulzig op. Hij stak zijn kloefen aan, trippelde tot achter de schuur en raapte er een rijs-bussel. Het hout kraakte en ritselde heimelijk in de nachtelijke stilte. Hij teende met voorzichtig-schuivende voeten het boomgaardeken door, den bleeken grintweg over en verdween in het houtgewas aan den overkant.

Eens achter de elzenstruiken stond hij even stil om asem te halen. Hij schrok, want verre vóór hem uit, amperkes boven de golvende kruinenrij eener klepperboomen-root rees bloedrood de manesikkel met de horens opgestoken als een halfgeloken duivelsoog, uit donker-paarse wolkenbanken. Corneel rilde ervan.

En tusschen het struweel van den kant en een donker-fluweelen koren-plek in, ging hij voorwaarts. Het gras zuchtte onder zijn kloefen. Hij keek aldoor naar de zwarte boomen-rij waarachter hij het kasteel te liggen wist.

Een koele briesje ademde bij poozen tegen zijn slapen op maar vervluchtigde geluidloos in den blauwen nacht.

Zoo kwam Corneel over de zompige eerde der gedempte grachten aan den achter-kant van 't kasteel dat vóór hem nu hoog en geweldig donkerde. In de groote, gemaliede vensters op 't eerste verdiep, boven de lage fruitboomkens die daar groeiden, gloeide dof de smeulende manegloed en

punten de zwarte wacht-torens hun leien kegels weerszijden van het dak met de schouwen.

Corneel lei zijn rijs-bussel tegen de ronde poort aan en goot er tallenkanten petroleum over uit dat het zipp-zapte tusschen de krakende takjes.

Hij deed de kloefen uit en tastte in zijn vest-zak.

De vreemde, ritselende geluidjes die knisperden uit de boomen en het gras en uit den dikken klimopvloed boven de poort bevingen hem als fluisterende stemmen maar hij hield zich sterk.

Hij boog voorover, een solferstokje daalde groen-geel naar den grond en verdween onder den bussel.

Hij greep zijn kloefen, in elke hand een, en voorovergebogen sloeg hij langs den gevel op de vlucht...

Het hout vlamde plots op. De vlammen slingerden uit den bussel omhoog, kronkelden over de ronde, benagelde poort met de zwarte hengsels en lichtten op uit den donkeren, den ganschen gevel met de zwarte kruisen zijner steenen vensterramen...

De donkere, magere gestalte van Corneel-op-de-vlucht schoot langs den muur weg, en breed wipte zijn spokige schaduw vóór hem uit over een klaverveld, den nacht in...

De vlammen-slangen kronkelden hooger en hooger, kropen door de berstende vensters binnen en woelden de zolderingen door tot onder het leien-dak. Het kasteel werd één vuur...

Zóó wreekte zich Corneel Vinckemeyer...

't Manneke van den duivel

I

IK heb hem gekend, den man wiens einde me nu nog beroert als was het pas van gisteren, toen ik nog kind was en mijn leege uren na schooltijd vullen kwam met lach en spel op het witte, eenzame Begijnhof waar mijn groot-ouders woonden.

Ik moet hem gekend hebben van toen ik nog zeer klein was, want waar ik hem voor den eersten keer zag, kan ik me niet meer herinneren.

Hij woonde in de Benedenstraat buiten de muren van 't Hof, in een oud, wit huis met een spitsklimmenden gevel, smalle, hooge vensters en een ronde deur. 't Lag er afgezonderd aan den rand van een grooten, ommuurden tuin en keek op tegen het koor der bruine Begijnenkerk dat aan den overkant der straat verrees met zijn spitsbogen en kanteelen en zijn geweldig schaliëndak. De man was Hollander, en daarbij nog protestant heette het, en dat was meer dan genoeg geweest om de koppen van het bijgeloovig klootjesvolk dat daar in de buurt nestelde op hol te brengen.

Ik zie hem nog voor mij: smal in zijn langen zwarten jas, met een gladgeschoren, rose gezicht en kleine, blauwe oogjes die droefgeestig iets schenen te volgen dat een paar stappen voor zijn voeten aan hem vooruitliep. Zijn haar was lang en wit en krulde van onder een grijzen, vilten hoed met breede randen tot op zijn schouders. Hij droeg nog ouwerwetsche lage halsboorden waarrond een smal zwart strikje van nog geen pink breed geknoopt

was. Hij liep met korte pasjes over de hobbelige keien, een beetje voorovergebogen als drukte hem telkens iets, de handen op den rug en het hoofd lichtjes op zij geheld, starlings kijkend naar het ding voor zijn voeten dat hem scheen te leiden, lijk een hond een blinde.

‘God mag weten wat hij ziet,’ zei de schoonlapper Simon, die tegen de poort woonde en van uit zijn zoldervenster in den tuin kon kijken. ‘Maar hij ziet iets, geloof mij, wat wij niet kunnen zien!’ Simon zei het alledagen en tegen alleman, wel honderd keeren; ’t liet hem niet los.

Tegen de menschen op de straat sprak de Hollander nooit. Als de een of andere half-beschonken vent hem in een vlaag van jovialiteit waagde aan te spreken, antwoordde hij achteloos eenige woordjes over weer en wind, deed den vent zwijgen met zijn oogen, groette en liep verder.

Kwam hij aan ons voorbij, zoo staakten we mechanisch ons spel, zwegen verschrikt en keken verward naar den grond voor zijn voeten, precies of daar iets moest verschijnen op de bolle, gele keien in hun kraagjes van groen gras. Maar er verscheen nooit iets alhoewel we er ons telkens aan verwachtten.

Van wat er in zijn huis gebeurde werd menig wonder ding verteld.

Als de gebourvrouwen, toevallig tegare op de stoep van ’t een of ander scheefgezonken poortje of bij de groote, ijzeren pomp aan de Fermerij, over hem te spreken kwamen dempten ze onwillens de stem en trokken groote oogen van angstige verbazing.

Wat moest het toch beteekenen dat hij zoo onrustig rondliep en alleman vermeed? Dat hij in den avond volle uren aan de brug achter het meisjesweeshuis tegen de ijzeren leuning kon gaan liggen,

kijkend naar den groenen hemel waarin de sterren een voor een wakker sprongen of naar de wegdoezelende achterhuizen die in het zwarte water van de Dijle hun vuil-geel afwaschwater lieten lekken uit groen-bemoste gootsteenen? En wat had hij 's nachts op de vesten verloren onder de kastanjelaars, en wat zat hij in den maneschijn aan den Volmolen te doen of op de kale zandbergskens aan Terbank? Wat beteekende dat allemaal?...

't Was zeer moeilijk om verstaan.

Hij was gekend van heel het volksken dat in dit kwartier van Leuven huis hield in de lage, oude huisjes van het door de begijntjes half-verlaten Hof of die ginder op den heuvel hun roode daken en witte gevels lieten kleuren rond de grijze, gothieke parochiekerk van Sinte-Quintens. Wat er allemaal over den vent verzonnen werd en in hun lui, sleperig dialect verteld was niet om te gelooven. Boeken hadden er niets aan. En allemaal wisten ze 't van menschen die 't gezien en beleefd hadden met hun eigen oogen!

De Hollander woonde met zijn meid, een oud, vriendelijk vrouwken in een blauw-katoenen kleed en met een witte pijpkenmuts op het hoofd. Ze was nog vlug te been en sprak een merkwaardig mengsel van Hollandsch en plat-Leuvensch bargoensch. Ze zei goeien avond en goeien morgen aan al de geburen, lachte tegen de kinderkens, sprak met de vrouwen over huishoudelijke dingen, het weer en den duren tijd, maar over haar meester was er nooit iets uitgekomen. Ze heette Barbara.

Hoe 't er in huis uitzag wist niemand. Geen een had er ooit een stap binnen gezet. Al wie er kwam, was tweemaal in 't jaar een oude smid voor de kachels; en die kwam dan van den anderen kant van

de stad, ergens van aan de vaart, zoodat hij er ook al niet veel van voort vertelde.

Door 't venster op 't eerste verdiep, dat wel eens open stond, zag men een groote bibliotheek die tusschen de opengeschoven, groene gordijnen een macht van boeken vertoonde. Er boven op stond een wereldbol en ook een opgevulden uil, en Simon beweerde dat er ook in een hoek een geraamte stond, een 'Pitje-de-Dood', zei hij. Hij had het eens van op zijn zolder gezien, zei hij, maar zou er nooit meer gaan naar kijken, nog voor geen geld.

- Een mensch kan niet voorzichtig genoeg zijn! beweerde Simon. Een kwade hand ziet men niet, en als men er mee zit, geraakt er dan nog maar af!

Telkens als 't nieuw-maan was brandde er 's nachts licht op die kamer en men zag soms de schaduw van den Hollander over de neergelaten store zwenken.

Was die tijd voorbij en stak ginder de maan heur zilveren horens op in den donkeren hemel dan bleef het venster donker en ontmoetten de naar huis keerende herberg-pilaren uit de buurt den man weer op zijn nachtelijke wandelingen.

Als ze hem dan ontmoetten in het dunne licht der rosse straatlantaarns, het hoofd beneveld door menig pintje 'bruin bier' of ouden 'peeterman', be kroop hen een geheime vrees en sloegen ze verschrikt een kruisken. Ze groetten niet, verborgen zich in de schaduw van een poortje of een muurdrummer en wachtten tot hij voorbij was. Want de nacht is gunstig voor de kwade hand. En haastig, halfontnuchterd liepen ze naar huis mompelend van 'toevenier' of 'hoa zikt den dievel, podoeme!'

Door al deze verhalen en spook-histories te hooren had ik een heiligen schrik van den man en

in menigen verveerlijken droom, die me nu nog bijbegleven is, verscheen de vent in de compagnie van duivelkens en spoken allerhande.

II

Zoo stonden den Hollander zijn zaken toentertijd en niemand die er aan twijfelde of er was iets niet in orde.

En de dagen kwamen en de dagen gingen naar oude gewoonte, met hun licht en hun donker, met hun plezier en hun verdriet en de Hollander bleef het raadsel.

Maar het gebeurde eens dat er nieuwe, jonge onder-pastoor op Sinte-Quintens benoemd werd, Mijnheer Cosijn. Het was een zachte, innemende heer met een lang, bleek gezicht en zalvende gebaren, die voor elkeen een warm wordeken had en zich bijzonder met het kleine volk inliet. Hij had algauw de sympathie van alleman. Het wierd gezeid dat hij zeer geleerd was, steeds nog fel studeerde en als hij 's Zondags in het lof de preek-beurt had was de laag-gewelfde kerk op den heuvel beter gevuld als naar gewoonte. Een heilige pastoor.

En zoo kwam het dat hij, op een morgen toen hij met trage, gemeten stappen en de handen in de mouwen op de borst, van de kerk naar huis ging aan den hoek van den Sneppenberg een troepken huisvrouwen aan den klap vond, bij dewelke juist de meid van den Hollander stond.

Hij sprak met haar, vroeg naar heur gezondheid en naar die van heur meester, en 't sloeg de vrouwen met verbazing dat hij zoo vriendelijk vermocht te zijn tegenover een protestantsche en nogal wel de meid van den 'toevenier'.

Barbare was er heelemaal door ingenomen, ze

schudde heur kopken tevreden overentweer en sprak met hem in schoon en zuiver Hollandsch.

Toen de priester doorging, zei ze verwonderd:

- Wat nen braven Heer! waarachtig! Wat nen braven Heer!

Zooiets was haar nog nooit overkomen. Aangesproken worden door een priester!

‘Hij weet hij 't fijn er niet van, wat in het toovenaarshuis allemaal gebeurt! Hij zou 't anders niet doen!’ fluisterden de wijven en ze hadden compassie met Barbara.

Sindsdien gebeurde het meer dat de jonge priester de oude meid toevallig ontmoetend met haar een klapken hield.

En de menschen bemerkten wel dat die klapkens langer en langer begonnen te duren, dat Barbara meestal zweeg en met gebogen hoofd luisterde, terwijl Mijnheer Cosijn daar met zachte woorden te spreken stond, roereloos en recht, met alleen 't beweeg der lange, witte hand die soms omhoog ging lijk voor een zegening.

En ze merkten ook dat Barbara stilaan haar blijde gespraakzaamheid verloor en heur rimpelig, goed gezicht meestal pijnlijk gespannen stond boven de breede witte binders van haar pijpkenmuts, onder de kin gestrikt. Ze liep met de oogen neergeslagen, zoo verstrooid, dat ze weleens de burenen voorbij liep zonder te groeten...

Het gaf een slag op het Begijnhof en daarrond, toen Simon op een zonnigen achternoen dat de straten verlaten lagen, Mijnheer Cosijn het gevreesde huis achter de kerk zag binnen gaan.

Simon had zijn eigen van het ladderken laten vallen, had zijn wijf bijna omvergelopen en was rap als een weerlicht met zijn zwart gezicht en zijn sletsen aan de voeten, de straat opgelopen om het nieuws te verkondigen. Hij liep naar de be-

gijntjes Stommels, naar al de geburen, 't heele Begijnhof 't onderste boven.

- 'k Was juist bij mijn duiven zei hij, en zie, daar zien 'k dat zonder het te willen!

En dien avond, ondanks de kille herfst-nevels die uit de Dijle opstonden en het heele dal overstroonden, was er in de smalle, bochtige straatjes waar kleintjes en mager als een gloeiend kooltje de lantaarns te pinken hingen, heel veel beweeg en rumoer van stemmen. Op de hoeken stonden de luisterende vrouwen en de gewichtig-doende mans zwart bijeengetroppeld en bespraken het geval. Alles wat er over den Hollander verteld werd kwam nog eens op het tapijt, maar het maakte hen toch zoo bang niet meer, overtuigd als ze waren dat het nu wel voorgoed zou uit zijn met al dat getoover en gespook. De pastoor zou 't er wel uit krijgen!

En geen twee weken gingen voorbij of daar kwam het nieuws dat Barbara zich bekeerd had!

Elkeen was er zeker van dat heur gebeden den duivel en zijn aanhang van helsche geesten wel zou weten te verjagen, dat er weer rust en vrede zou komen in de straten en in de herten.

Van dien dag af, zag men den Hollander niet meer, alhoewel het nog goed weer was met een deugdelijk herfst-zonneken en fijne draden in de lucht.

Er brandde ook nooit geen licht meer op de kamer van 't eerste verdiep en nooit ging het venster er nog open.

En 't gewierd volle maan en 's nachts waren de straatjes zwart en wit met alleen hier en daar het pinkend oog van een lantaarn. De Hollander bleef binnen. Ernstige menschen beweerden zelf dat hij er niet meer woonde, dat hij verdwenen was, en anderen dan weer hielden koppig staan dat er

elken nacht gestommel te hooren was in den kelder, van flesschen die braken en 't geschuur van ijzer.

Elken avond in de schemering, als de lampen nog niet aan waren en de mans vergaderden tegen den lagen muur van het verlaten kerkhof, links van de Begijne-kerk, dat in een hoek, tegen een witten muur in een kring van zwarte cypressen allen nog een groote, magere Kruis-Lieven-Heer vertoonde, vertelde Simon hoe hij 's nachts wakker wierd soms en uit den tuin van den Hollander 't gerucht kwam van een huilenden hond, van deuren en vensters die toesloegen en kettingen die rammelend over de keien gesleept werden.

- Dat is daar een spel, manne!... als 't nog lang blijft duren, verhuis ik! 't Is om ten laatste nog zot te worden. Al die kettingen en dat eeuwig honden-gehuil. Ik lig er in mijn bed van te beven en te schudden en 'k peins iederen keer nu komt de duivel bij mij binnengevlogen!...

Barbara hield zich sedert haar bekeering op afstand en sprak met niemand meer. In den vroegen morgen liep ze haastig haar boodschappen doen, daarna ging ze naar 't acht-urenmiskin in de Begijnhofkerk waar nooit veel menschen zijn en voorts zag men haar niet meer.

III

't Goed weer ging dood en de herfst kwam met zijn misten en zijn eeuwige regens en de blaren en de kruiden lagen bruin en geel te rotten onder de zwarte boomen. De dagen kortten, en 's avonds in het schemeruur zat men liever rond den blozenden stoofpot zijn pijp te smoren dan buiten nog aan den klap te gaan met gebuur en vriend. De gebochelde lantaarnontsteker liep van heel vroeg al met zijn ladderken de straatjes af en 't waren

alleen de rosse petroleum-lichtjes in hun scheefgewaaide kassen die de eenzame straten open hielden.

Men geraakte November binnen. Allerheiligen en Allerzielen waren voorbij en de winter stond voor de deur.

Van den Hollander had niemand iets meer gezien, zelfs 't puntje van zijn neus niet.

En zoo op een morgen toen een dikke nevel sedert 's anderendaagsavond opeengepakt lag over de natte, druipende huizen, kwam Piet-de-Dood in eigen persoon aan het raadselachtig leven van den Hollander een einde maken.

En ook hij was het die het verkondigde. Simon heeft hem gezien.

Het volkje, niet gewekt zooals gewoonlijk door de eerste morgen-kleerte die door den grijzen nevel niet door geraakte, sliep nog in de enge, wit-gekalkte kamerkens. Alles was nog stil. Af en toe achter den nevelmuur sloeg er eens een poortje klepperend toe en hoorde men haastige stappen over de ongelijke keien klinken: een man die naar zijn werk trok, maar daarna rilde de stilte weer toe en was er alleen mist.

Toen was het dat Piet-de-Dood in eigen persoon - dien uit den Hollander zijn kamer was 't, zei Simon, - zijn rammelend geraamte door een dakvenster van het spook-huis wrong, over den nok van het schaliëndak tot tegen den zwaren witten schoorsteen kroop alwaar hij zich schrijlings neerzette en op een scheenbeen het liedeken van den dood te pijpen begon, het vreemde, onhoorbare liedeken van den dood.

Het trilde door den dikken nevel naar beneden en elkeen werd het gewaar... De huisvrouw die in de lage keuken de morgen-boterhammen schikte naast de koffiekommen op de groen-geschilderde

tafel, voelde het aan heur hert komen, lei het mes neer en prevelde een schietgebed.

De magere kinderzens, met vier tegare in den ontverfden beddenbak onder de schuine zoldering van het vliering-kamerken, werden er wakker van en deden hun oogen open, verschrikt en beklemd.

Simon, de schoenlapper, zat op zijn driepikkel vóór het raampje en hij werd het ook gewaar. Hij lei els en pekdraad neer, deed den knieriem los en stak zijn zwart gezicht omhoog, met groot open oogen waarin veel wit was. De vuile grijze baard beefde.

- Daar moet iets gebeurd zijn, peinsde hij.

Hij sloeg een kruis en luisterde. Hij hoorde niets dan van heel ver een klokske. Hij stond recht en sleftte naar buiten.

In den mist zag hij niets. Hij rilde.

Vóór de open poort reed er een melkkarreken voorbij. Een meisje liep er naast die hoestte en dan 'toe, ksh!' zei tegen de honden. Het karreken ratelde den mist in.

Simon ging de poort een paar stappen uit, keek naar het huis met den puntgevel dat daar vaag in den mist blankte en waarachtig, toen zag hij het!

Hij stond als aan den grond genageld van den schrik, zijn hert stond er stil van en zijn rug was koud als ijs.

Hij zag hem zitten, onduidelijk in den smoor, maar hij zag hem toch.

Hij wiegde al pijpend op het scheenbeen overentweer lijk de muzikanten soms doen en sloeg zijn lange stelt-beenen van louter plezier tegen de schalies.

Simon hoorde het. Zoo waar als er een God is, hoorde hij het. 't Was lijk een ratel, zei hij, lijk mosselen die men in een emmer roert.

Zijn haar kwam er recht van op zijn kop en hij meende: ‘Nu gaan ik er ook aan!’

Maar toen gebeurde het dat de ronde deur van het huis opensloeg en een vrouwengedaante, grienend, de Benedenstraat af-liep, opgenomen door den nevel.

Toen zag Simon niets meer en er was ook mets te hooren.

Stillekensaan kwam hij bij. Hij voelde zijn hert weer slaan en kon ook adem halen.

- 'k Heb het gevoeld! zei hij. Daar moest iets gebeurd zijn!

Hij sleet terug de straat in, klopte de groene deurkens open, bij de begijntjes Stommels, bij Swui den hovenier, allekanten en overal.

- Wat is er? Wat is er?

Van overal strompelen begijnen, oude pekens en wijven nader, bibberend, met opgetrokken schouders.

- Daar moet iets gebeurd zijn! hijgde Simon. 'k Heb het gevoeld en 'k heb het gezien! Hij zat op het dak, God-en-Heere, Piet-de-Dood zat er op het dak en speelde fluit op een been. 'k Peinsde dat ik stierf. En toen ineens kwam Barbara er buiten en liep al jankende de straat op, zeker naar Mijnheer Cosijn. Wat zou dat beteekenen! 'k Beef er nog van!

Simon spreekt bevend en ontroerd en zijn diepe stem klinkt kort in den natten morgenmist.

Andere deurkens klinken open, voeten sleffen over de keien, er komt gedurig volk bij.

- Komt zien! komt zien! zei hij.

Simon vervaagt in den smoor en met hem al het volk. Ze rillen angstig en kouwelijk. Ze blijven voorzichtig op een afstand voor de deur staan, die half open is en de wit-en-zwart gevloerde gang laat zien en een ijzeren kapstok met den hoed van

den tovenaer. Binnen is alles stil, beangstigend stil. De scherpe tiktak van een horlogie priemt naar buiten en daarop een koekoek die zeven keeren roept.

Een paar voorbijgangers blijven nieuwsgierig staan.

- Wat is dat?

- We weten het ook nie!

De vrouwen antwoorden schuchter, de handen onder den voorschoot en bibberend met smalgetrokken schouders.

- Ai mij! zegt Simon. Was me dat een verschieten!

Daar hooren ze stappen die naderen en uit den nevel doezelen twee gestalten naar voren: Mijnheer Cosijn en Barbara.

De priester loopt gebogen, zeer haastig. Barbara sukkelt hem achterna en grient:

- Ik vind hem nergens, nergens!... Waar mag hij toch zijn!

Als ze nog eenige stappen van de deur zijn, zie, dan schiet er plots een zwarte hond de deur uit, blaft luid en verdwijnt in den mist.

De menschen tuimelen bijkans achterover en slaan angstig een kruis.

In de verte klinkt het geblaf nog eens op; 't is lijk een scherpe lach. Dan verdwijnt hij. Mijnheer Cosijn en Barbara gaan binnen en de ronde deur gaat toe.

De menschen staan er als van de hand Gods geslagen. Niemand die spreekt. Ze rillen op hun beenen en kijken elkaar met groote oogen en open mond aan.

Simon ziet wit als een lijk.

- 't Is hem geweest! stottert hij...de duivel!

En alleman haast zich verschrikt naar huis.

En menheer Cosijn heeft het gansche huis afgezocht, het gansche, oude, sombere huis met

de eiken, krakende trappen en de lage, vierkanten, grijze deurkens die piepend draaiden in hun dikke, ijzeren scharnieren.

- Hij is niet uitgegaan, Mijnheer!... ik weet het... hij is niet uitgegaan!’

Ze liepen den tuin af, onder de boomen die lekten en keken in het kleine vijverken, waar goudvischjes in zwommen.

Daarna eerst daalden ze in de kelders.

De priester droeg een koperen kandelaar met een kaars in.

In den eersten kelder was er niets. Er hingen spinnewebben onder de gewelven en groote spinnen kropen angstig uit het licht. Twee vaatjes bier stonden op hun stellingen tegen de steenen trap en het licht liet in de vliegenkast wat gleiswerk blinken. Een laag gangsken door, twee treden af en ze kwamen in den tweeden kelder. Een duffe reuk sloeg hun in het gezicht.

Toen stak de priester de kaars omhoog en het licht gleed over de gewelven de hoeken in.

En zie, ginder, aan een haak hing de magere, kleine man een halven meter boven den grond. Hij hing er lijk een zak de voetpunten naar binnen gekeerd en de handen krampachtig open lijk klauwen. Zijn hals was lang en vol rimpels en de kop schuin omhoog gedraaid. Een beetje van hem lag een omgekanteld schabelleken.

Barbara trok groote oogen en als krankzinnig, met de handen voor 't gezicht en huilend, dat het tot op de straat klonk, vluchtte ze terug naar boven, waar ze gebroken in de gang ineensluitte.

Als Menheer Robijns de voordeur opendeed om bijstand van de menschen te vragen, waren ze allemaal weggevlucht en niets was er dan alleen uit de Begijnhofpoort den bons van deurkes, die haastig toegesmeten werden....

Geen twee uren later kwam de witte wieg van 't Gasthuis Barbara weghalen. De straat zag zwart van 't volk en de vrouwen weenden.

- 'Och arme! 't hart zal ervan geraakt zijn....' zei Grootmoeder meewarig tegen Begijntje Klabots. 'En dat geneest ni meer op die jaren....'

Na de wieg hield het zwarte doodenkarreken stil voor het huis en twee politie-agenten kwamen eruit. Gewikkeld in een bruine sargie met roode strepen brachten ze het lijk van den Hollander buiten. Alleman sloeg een kruisken en prevelde een schietgebed tegen de kwade hand.

Als 't karreken de Benedenstraat afrolde liet Simon een grooten zucht van verlichting. 'Nu is hem weg en den duvel ook. Nu zal 'k rustig kunnen slapen....' zei hij.

Dezelfde week nog werden de boeken en de meubelen er weggehaald en Menheer Robijns trok zijn eigen terug in een klooster ievers in de Kempen, 't Leven is té hard....' liet hij zich eens ontvallen '....te veel is erin verborgen en we zien het eerst als het te laat is....'

Niemand verstond dat.

't Huis achter de kerk werd opgekalkt en geschilderd en twee kwezelkens namen er toen hun intrek in....

Melsen Swet en de watersnood

I

HET ventje, algemeen bekend onder den naam van Melsen Swet, heb ik zelf nog weten wonen in een der zijsteegjes van het klein Begijnhof te Leuven, dat leeg en gering van aanzien met zijn hobbelige daken en scheefgezakte gevelkens binnen een bocht der Dijle verschrompeld en verstoken ligt achter een rij platte nieuwmodische burgershuizen.

Het huizeken van Melsen, vooroverhellend en uitgezet onder den last van het hooge, bemoste dak vol zonken en blutsen, lag 't einde van het laatste, blinduitlopende zijsteegje.

Nevens het ronde, groene deurken hielden van weerskanten, diep in den muur, twee vierkante vensterkens hun oog open: 't eene liet gedempt het daglicht in de beste kamer en door 't andere gleed het ademloos langs de steenen keldertrap naar beneden en toonde de barsten en spleten in de lage kelderdeur.

Door het grijze deurken in den achtermuur van het wit-gekalkte portaaltje kwam men in de keuken die 't heele achterdeel van 't huizeken in zijn volle breedte besloeg. Ze was ruim en breed als een danszaal, groot genoeg om er met twee dozijn jong te leven, en 't zwart-geschilderde schapraaien, de vooruit-springende, leuvensche stoof en het groene tafelken met zijn gespleten blad, stonden daarin verloren als dingen zonder tel noch aanzien.

Melsen was klein en hoekig ineengedrongen als een dwerg, en hij had maar een oog meer.

Zijn vrouw Katrien en zijn dochter Clementienken werkten over dag in het gesticht der Blinde-Vrouwkens. Dat lag aan den anderen kant van 't Begijnhof achter een hofken van geschoren palmstruiken en Katrien heur moeder was er bestierster van.

Hij zelf was kuiper van stiel en werkte aan de Vaart. Maar daar in de kuiperij met zijn eeuwig geklop en de vreemde, luidruchtige gezellen, leefde Melsen zijn hart niet. Hij ging er tegen goesting naar toe. Hij werkte er besloten en zwijgzaam als een graf en als een der mannen hem met zijn woorden wat te dicht kwam, grommelde hij nijdig en bits een paar kwade vloeken tusschen de tanden en sloeg met eens zoo veel geweld de reepen om de duigen.

Hij kwam er nu al vast veertig jaar werken, maar 't was altijd zonder plezier geweest, omdat het nu een keer moest.

Eerst als de avond zonk, kwam er een blijere glans over Melsen zijn vierkant, stoppelig gezicht en zijn een oog lachte verstolen. Er ontwaakte een zoete welsgezindheid in zijn hert, want te zeven zou hij naar huis mogen gaan, naar 't Begijnhof! Hij hing eraan erger dan een drinker aan bier en zijn gedachten liepen hem al vooruit.

De schemering steeg er uit de keien en de hofkens en klom blauwendig over de regenwatertonnen tegen de witte huizekens omhoog. Alleen de schouwpijpen en ook de gevelpunt van Melsen zijn huis dat naar het Westen keek, droegen malsch en warm als het geel van een meloen het licht der ondergaande zon, en lijk vermiljoenen vuurkens blonken de drie vensterkens van 't eerste verdiep. Achter het glorende gevelken welfde de groene avendhemel waarin sterren kwamen kijken.

Allengerhand taande en verbleekte het huizeken,

de schemering klom hoger en overstroomde het gansche Begijnhof en ook de schouwpijpen met hun zuiltjes rook. De stilte streek neer uit de hooge, ijle lucht en de nacht was op komst.

Hinkende-pinkende, voorovergebogen over het geklepper zijner gebarsten kloonen kwam Melsen haastig naar huis. Zijn boven-lijf schokte bij elken stap naar voren als ging hij telkens neer-stuiken, en zijn lange armen zwiebelde rond zijn knikkende knieën. Dat was van de haast om thuis te zijn, want nu begon zijn dag eerst.

Donker en zwart klabetterde het ventje alzoo door de stille straatjes en in de beloken huisjes die door het hartenpaar der blaffeturen hun blond licht lieten pinken, dachten de begijntjes en de kwezelkens: 't is tijd voor den boterham! als ze zijn rammelenden stap hoorden.

Thuis, bij Melsen Swet, brandde gezellig de porceleinen lamp op het schouwberd, de stoof ronkte als een plezierig beestje en op de buis sisten de schijfkens gebakken pens in de pan. 't Was er goed en rustig en 't kwam aan Melsen zijn hart. Hij moest er om glimlachen en vergenoegd liet hij zijn een oog over de dingen gaan.

Katrien zat achter de stoof en speldewerkte. Op het kastken tusschen glazen kandelaars, stond een breed-gerokt Spaansch Lievevrouwken en de kleerte der lamp lei groenglanzige strepen over de ronding der glazen stulp waaronder ze te glimlachen stond. De horlogieslinger, druk aan den waggel met zijn rappe schaduw achter hem, beet den tijd in eendere stukskens en toen het uur zou slaan ging er in de kast, achter het bleek wijzergezicht, een gereutel en geklir van verroest ijzerwerk op, alsof ze uiteen viel. Het vulde de kamer en eerst na een poos klonken bedeesd en onzeker de tinkjes die het uur meldden. De stores voor de

twee achtervensters waren neer en dekten de donkerte.

Dan ook kwam Clementienken naar huis en ze zetten zich aan tafel: Melsen, ineengeduwde, met zijn kletskep blinkend boven zijn hoogen rug en zijn een oog pierde en zocht welgevallig in de diepe telloor, waar, naast het torentje aardappelen met azijnsaus overgoten de schijfkens pens lagen; Katrien, vlak over hem, heuren breedden rug naar de stoof; en aan den smallen kant, gespannen in heur grijs lijveken, met heur enge schouders en bleek, ziekelijk nonnengezicht zat Clementien en heur lange, witte handen rokken en bogen zich traagzaam over den schralen avondkost.

't Werd Melsen zoo wel te moede dat hij verteederd naar zijn dochter keek en ook naar heur handen, hij eindelijk met een zucht zijn mond opendeed en voor den hondersten keer besloot:

- Precies hande van een blinde... zoo wel... precies of ze later ook blind moet worden. Dat heb ik nog van ze leven ni gezien!

Katrien, dik en gezond, met heur blozende volle maangezicht glimlachte dan medelijdend:

- Wat is dat nu voor een klap?... vroeg ze.

Maar Clementienken had er plezier aan en met een rap stemmeken en een pruilenden mond, zei ze, schijnbaar mistroostig:

- Ik word niet blind! Mijn oogen zijn daar veel te groot voor! peist dat niet, Pa!

Na 't eten, als de tafel was afgedekt en in het waschkeukentje, met het licht van een keersken op den pompbak, Clementien de gebarsten tellooren en de ronde koffiekommekens had afgespoeld, werd de lamp op een hoek van de tafel gezet.

Katrien hurkte neer op een laag stoelken in den blonden lichtkegel en met heur kussen op de knieën, speldewerkte ze voort.

Clementien kroop achter de stoof en breidde met lange, houten priemen aan een groen-saaien slaaplijf.

Nu kwam voor Melsen eerst het fijn van den avond.

Hij veegde met zijn mouw den mond af en haalde uit het kastken een dik, in-leer-gebonden boek. Hij duwde zijn koperen bril op zijn breeden negerneus en onder de lamp sloeg hij profijtelijk het boek open. Hij lei zijn krommen, kort-nageligen wijsvinger op het gele papier en binst hij dezen over de gothische letters voortschoof, neuzelde zijn zagerige stem het leven van de heiligen van den dag: ‘Josaphat ende Barlaam, confesseuren...’

De bouten klopten stiller en de pennen tikten traagzamer.

‘...De heerschappije van Indien quaem in de handen van eenen koningh Abenner genaemt, eenen man uytnemende in schoonheyt des aensichts, in grootheid, ende sterckheydt des lichaems, ende seer vermaert door d'oorloghen die hij gevoert hadde, ende door de victorien die hij op sijne vijanden verkregen hadde...’

Als 't kapittelken t'einde was en er een nieuw begon krom zijn stem een half-toontje en hij las luider het opschrift: ‘Abenner, Koningh van Indien, vervolght de Christenen’. Zoo ging het verder en verder tot de twee, drie heiligen van den dag hun levensbeschrijving bewoord en verklankt hadden voor de luisterende ooren der devote huisgenooten. Eens dat ding gedaan, sloegen ze alle drie een kruisken en kwam er een lange stilte.

Clementienken zuchtte en verschoof heur stoelken. Katrien liet luider haar bouten kleppen en Melsen stak zijn gebochelden, kalen schedel eens even op.

Maar het boek deed hij nog niet toe. Hij streelde

er met zijn dikke handen over alsof 't een beestje was, bladerde traagzaam verder en liet zijn een oog naar die stukken gaan die hij 't schoonste vond. Hij las hier en daar een brok, lispelend, en zoo kwam hij aan de laatste bladzij waar eindigde: 'Het leven van de H. Melania, weduwe'. Zijn hart ging er een slagsken rapper van. Die bladzijde kende Melsen danig goed. Als hij zijn oog toe deed zag hij ze zóó staan. Ze was maar ten halve volgedrukt en vertoonde de vier laatste kapittelkens over de H. Melania, die waren: 'Haer uysterste gebed; wordt sieckelijk; sterft en oude ghewoonte van over de dooden te singhen'. Daaronder krulde wat loofwerk open en van onder, rechts in 't hoeksken, stond in grooteren druk het woord: 'generale' wijzende op de volgende bladzijde waar te lezen stond: 'De generale tafel van deze legenden na d'orden van den A, B, C.'

Rechts van den cul-de-lamp, op een rijtje onder elkaar, in ouderwetsch geschrift en rossen, half-uitgewischten inkt, stonden deze woordekens te lezen:

'adel, odal, iibertus, al, ans, au, cuni, uth, qual, ro, serit', en heel klein daaronder, tusschen twee kruiskens van rooden inkt, bijna onleesbaar: 'God vergeve het mij'. Wat dit laatste mocht beteekenen kon Melsen maar niet begrijpen. Het boeide hem uitermate. Hij vermoedde er van alles achter. Zijn vader van wien hij het boek gekregen had, had hem er nooit willen over spreken. 'Met geen vuur spelen, Melsen,' had de man iederen keer gezegd.

Voor den zooveelsten keer pierde Melsen door het ronde brilglas starlings naar de vreemde, raadselachtige woordekens. Dat er tooverij achter zat, daar was hij zeker van. Maar voor wat ze dienen moesten, wist hij niet. Was het om den duivel op te roepen, of om goud te maken, of om

door de lucht te vliegen? Aan zooveel dingen had Melsen al gepeinsd, maar hij zou het wel nooit te weten komen.

En weer, zooals iederen avond begon hij erover na te peinzen en te droomen. 't Moest toch voor iets zijn. De ellebogen schoven verder de tafel op en de bruine, behaarde handen steunden zijn kop onder de zware, hoekige kaken. Hij las ze van boven naar onder, en omgekeerd; schrikkelde er eentje over, en dan weer twee; las ze averechts en zijn zoekende geest maakte er een spelleken van in duizend combinaties.

Hij las ze luidop, dan weer fluisterend, daneens half-zingend op een vooisken uit de kerk, maar een zin kreeg hij er nooit aan vastgeknoopt.

De lamp brandde blond in het kokerende glas op den hoek van de tafel.

Als het tien uur sloeg stond Clementienken recht, borg het brei-werk in het schapraaiken, kreeg van vader heur kruisken en ging met een goeden avond slapen.

Heur hokje van een kamerken, waar amperkens plaats genoeg was voor het ijzeren bed, lag boven het portaalje. Het rosse licht van een verwijderd straat-lanteernken drong verwaterd door de gemaliede ruitjes tot onduidelijke schimmelvlekken op den muur uiteen.

Met een zucht sloeg Melsen zijn boek toe. 'k Zal het toch wel eens vinden', peinsde hij. Hij verwachtte er iets buitengewoons van, misschien wel iets om den dood tegen te houden; maar dat wist niemand.

'Morgen avond zal ik er voort over peinzen', zei hij tegen zijn eigen. En luider: 'Kom Katrien, 't is tijd!'

Ze nam de lamp op en kwakkelde vóór heuren vent naar boven. De trap en de leuning kraakten en

kreunden verveerlijk onder heur dreunende kousevoeten. Hun kamerken lag boven het cabinetje; de vier kamerkens boven de keuken waren onbewoond.

Weldra sliepen ze, het hoofd diep in de blauw-en-wit geruite peluw geduwd, met open den mond waarin den adem reutelde.

Over de stad kentelde de sterren-hemel en bleeke wolkskens dreven zoetekens naar 't westen. In de diepe, smalle straatjes pinkten groenachtig de lanteern-oogen op hun dunne, zwarte palen en uit de donkere torens van Sint-Geertrui en verderop van Sinte-Pieters-kerk liet de beiaard zijn nachtelijke vooiskens over de daken rollen, meldend de uren.

II

Zoo kwamen en gingen de wekelijksche dagen alle zes achtereen voorbij en lieten voor de menschen een zondag opdat ze zich verblijden zouden.

Voor Melsen was 't een fijnen dag en hij beleefde er iederen keer een plezier aan, precies of hij nog een kind was.

Als zijn een oog den ochtend achter de groene ruitjes gewaar werd, gleed hij van onder de dekens, kleeedde zich op zijn best en ging zich beneden aan de pomp wasschen. Hij stak nadien het vuur aan, zette den koperen moor op en trok naar den barbier om de ruige stoppels van zijn kaken te laten krabben.

Opgefrischt en gladgeschoren, en van binnen verheugd om dezen dag die voor hem was, stond hij dan in zijn roodbaaien slaaplijf met beenen knopen den koffie op te schinken, sneed nadien de boterhammen en dekte de tafel met de zondagsche, blauwbeblomde kommen. Katrien en Clemen-

tien kwamen daarop naar beneden en samen dronken ze den geurigen koffie.

Terwijl de vrouwen hun kleedden en wuschen bij den blozenden stoof-pot die ronkte, ging Melsen naar de morgen-mis in Sint-Geertrui.

Om negen uur leidden de twee vrouwen er het angstige rijtje blinde wijfkens naar de hoogmis en lieten Melsen heer een meester in het opgepoetste huis vol stilte en vrede.

Dat was altijd plezant uitermate!

Warm en rood lachten de geschuurde plavuizen, de stoelen en de ruitjes blonken en blinkend bepotlood stond locht de leuvensche stoof op vier klauwende pooten geschoord te midden van bloemige zandkrullen, als een ijzerig beestje. Melsen liep eens naar boven, de leege kamerkens in. Hij trok een achter-venster open bleef met welgevallen kijken naar de spits-dakige huizen, naar den bocht der rappe, ruischende Dijle en naar de smokende schouwen aan den overkant. In de hovinkjes zag hij kinderen in hun beste kleeren die niet speelden, de straten waren stil zonder gerij en hij proefde den zondag.

- Niet werken, beter eten en Ons-Heer op de wereld; waar kan men beter zijn, zei hij.

Er kwam een glimlach op zijn gezicht en hij pinkte met zijn een oog.

Met een zucht sloot hij het rammelende vensterken en teende terug naar beneden, naar nieuw plezier.

Hij ging de beste kamer in, die links van 't portaaltje gelegen was en in de week gesloten bleef lijk een graf.

Vandaag wou hij ervan genieten.

In dat kamerken stond op een bruin-governist, rond tafelken Melsen zijn speelorgeltje. Hij had het op een tombola gewonnen en hij hield zóó veel

van zijn zoete, lichte getingel dat hij 't zich maar alleen 's zondags gunde het te laten zingen. Eerst plooiide hij den witten doek van het etageerken dat tegenover het venster aan den muur hing, en verheugde zich aan 't zicht van 't bonte, porseleinen goedje dat op de drie plankjes gerijd stond: herders en herderinnkens, kinders op den pot, ventjes met een dikken brief, ezelkens die hun kop overentweer lieten gaan, koetjes, een olifant en wat niet meer. Hij opende binstdien zijn muzieksken en wond het op; de veer knarste en eer hij gezeten was in den rieten zetel, schuin in den hoek geplaatst, was het spel aan den draai en tingelde een straatdeuntje, als gespeeld op een glazen beiaardje, door de stilte. 't Waren lijk perels die in een stil waterken vielen. Melsen zijn een oog werd er nat van.

- Niets is zoo schoon! zei hij.

Als 't eene plaatje afgedraaid was, neep hij er een tweede onder de stang en liet een ander vooiske los.

En iederen keer liet hij zich in den zetel vallen, vouwde de handen op den buik en lachte.

Zoo ging het uurken om.

Als hij door het raam de blinde vrouwkens en de begijntjes naar huis zag komen, wond hij het spelleken een laatsten keer op en ging naar de keuken. Hij liet de deur met een spleet open om het plezierige tingelen te blijven hooren.

Dan begon hij zijn zondagsch werk: marotten roode en blauwe saai afwinden voor de blinde vrouwkens uit het gesticht.

Hij haalde zijn afwind-moleken uit den kelder, sleepte de mand vol wol van onder de tafel en gezeten op Katrien heur stoelken achter de stoof begon hij ze af te draaien tot dikke bollen. Hij wond en wond met rappe handen, precies of hij niets anders gedaan had zijn leven lang; het molentje piepte en snorde gezwind.

Als Katrien en Clementienken om twaalf uur naar huis kwamen was een groot deel van 't werk gedaan.

Katrien dekte de tafel en men zette zich te eten: parijssoep en daarna worst met peekens en patatten, wat de vrouwen iederen zondag in hun korf meebrachten uit het gesticht, als vergoeding omdat ze de blinde sukkels naar de kerk brachten.

Nadien verlieten ze weer het huis en lieten Melsen alleen met zijn werk en met een blauwsteenen bierpot op den hoek van de tafel. Zijn keel werd algauw te droog van 't pluksel van den wol, beweerde hij. 't Muzieksken werd in de keuken gebracht en speelde; de molen zoefde en in de mand aan zijn linkerkant stegen de bollen saai. Melsen deed zijn werk voort, luisterde naar de liedjes, dronk een slok en beleefde een deugd aan dezen vreedzamen zondag, dat zijn hert ervan kittelde.

Laat, als de lamp reeds ontstoken was en 't winden gedaan, kwam zijn dochter en samen droegen ze de mand vol bollen naar 't gesticht, alwaar de blinde vrouwkens ze deze week zouden opbreien met hun angstige, witte handen, tot warme slaaplijven en deugdelijke onderrokken.

III

En zóó, op een van deze zondag-avonden, was het dat Melsen in het spreekkamertje links van de gang in het gesticht, een vreemde, neuzelende oud-mannenstem hoorde, die vaderonzen bad. Hij droeg de mand binnen maar kwam seffens terug om te luisteren. Zoo'n stem had hij van zijn leven nog niet gehoord. Het trof hem. En wat deed die daar?

Verbaasd trok hij terug naar de keuken, waar zijn vrouw aan 't werk was.

- Wat is dat daar voor een ge Lees? Dat is er zekers eenen zonder mond die door zijn neus moet spreke?...

Zijn een oog lachte onder het grijze borsteltje der wenkbrauw.

Maar Clementienken viel hem angstig en bibberend in de rede:

- St... Pa!... lacht toch niet!... 't Is Pee-den-Bult!... hij zou ons betoovere!'

- Pee-den-Bult uit Blauwput?'

- Ja... hij zelf!' en haastig deed ze het ronde deurken toe, als om alle bedreiging buiten te houden.

Pee-den-Bult was bij 't klootjes-volk van Leuven bekend als toovenaar, ziekten-afdrijver, beestenbezweerder en zooal meer. De menschen hadden er een grooten schrik van, want 't stond vast en bewezen dat hij elke afgedreven ziekte op 't lijf joeg van hen die hem niet aanstonden.

Dezen avond was hij hier komen aankloppen om een der blinde vrouwkens die zijn nicht bleek te zijn, te genezen van 't flicijn.

Hij zat nu in het spreekkamerken, klein en gebogen onder den last van zijn bult, zijn mysterieuze gebeden te mummelen met zijn akelige, onmenschenlijke neusstem, terwijl de bezwerende handen gleden om en om de zieke gewrichten van het blinde vrouwken.

Als Melsen dat hoorde zette hij zich op een stoelken nevens de kast, lei zijn knokelige handen over de saamgenepen knieën en hij verzonk in gepeinzen.

Een beetje later hoorde hij 't gepiep van een deur, 't geschuifel van voeten in de gang en de neusstem die sprak, luider nu.

- Ge zult er nu wel van af zijn, Trees mensch! Voor goed, zulle. Ge moogt me gelooven. Alla, houdt u goed!

Plots, eer de verschrikte vrouwen een woordeken konden zeggen, sprong Melsen recht en klabbeterde de gang in. Clementienken zag zijn schaduw zwenken en ze hoorde zijn stem:

- Pee!... kunt ge eens niet mee tot huis gaan? ...'k Heb iets, dat ik ni goed verstaan, Pee!... Ge kunt het misschien uitleggen.

Clementienken trok groote oogen van den schrik, sloeg de handen samen en uit het zwarte rondeken van heur mond kwam er een langgerokken, bevenden: oh!...

- Wat gaat er nu gebeuren! Pee in ons huis! God weet wat zet hij er niet af!

Katrien stak haar houten lepel omhoog en grommelde: 'die stommerik! die stommerik!'

Thuis, in de keuken, nadat hij de lamp ontstoken had, liet Melsen hem het boek zien met de raadselachtige woordekens.

- Wat mag dat beteekenen, Pee?...

Pee zette zich, schoof zijn hoornen bril op zijn duitenneus en met zijn kop tegen het gele papier gedrukt, begon hij te lezen:

- adel, odal, iibertis,...

Hij sloeg twee kruiskens, een met zijn rechter en een met zijn linkerhand, vouwde de handen op de borst lijk een heiligen koster en met de oogen toe, fluisterde hij: 'God vergeve het mij!'

Toen kwam en een groote stilte.

Melsen beefde van verwachting. Wat zou er gaan gebeuren? Hij keek angstig rond of hij niets zag verschijnen en hij kreeg al groot spijt dat hij naar Pee gekomen was!

Maar er gebeurde niets en Pee bleef peinzen.

Nadien hief hij den kop en sprak lijze:

- Melsen, mensch! het is om den brand of de overstroming tegen te houden! Daar voor is het! Ge moogt me gelooven!

Hij stond recht, stak zijn bril weg, zette zijn hoedje op en sprak weerom.

- Melsen, mensch! als 't water in uw huis komt, of als 't brandt, pakte den boek en ge legt hem daar in 't portaal voor de deur. Ge gaat er op zitten en ge zegt drij keeren: adel, odal, iibertis enzoovoort. Drij keeren, Melsen! Ge maakt twee kruiskens. Een in schoon Vlaamsch: God vergeve het mij, lijk de pastoors spreken! En ge zult het zien, Melse! 't water zal gebroken zijn in zijn macht en de vlammen zullen wegkruipen lijk bange hondemens!

Toen is Pee weggegaan.

- Ziede wel dat ik goe geraden heb!' zei Melsen gedurig, 'nu kan ik ook een beetje tooveren!'

En gelukkig, als in een roes, begon hij in zijn handen te wrijven, te lachen en te zuchten.

IV

Het winterde over Brabant.

De malsche, frissche sneeuw lag dik en wit over de golving der velden en de zwarte boomen hingen scheef onder zijn blanken druk. Kouwelijk en onnoozel grauwden de gekalkte gevelkens onder het geweldige, eens zoo hoog gegroeide dak waarin luttel van beteekenis het zwarte holleken der schouw wat gelen rook liet uitkomen.

Het Begijnhof was als verlaten. Niemand kwam nog op straat. De stoepen zag men niet meer en aan de euzingen en de dakgoten glinsterden de glazige ijsbaarden als stokken gerstensuiker in het magere licht van een verschrompeld, oud zonnen. In de laag-ommuurde tuintjes lagen de musschen dood van den honger onder de stekelige beziestruiken. De Dijle was toegevroren en de jongens liepen er over en maakten er baantjes.

Slechts even als de beiaard in den Sint-Geertruitoren het uur rammelde, rafelden zwart als roet wat kraaien uit de hooge stellinggaten, wiekten krassend over de witte daken en streken daarna loom en lui elk in zijn donker holleken terug.

's Morgens en 's achternogens alleen, als de Wok klepte voor mis of lof, klepperden de groene deurkens open en toe en de huiverige begijntjes trappelden op breede zolen te midden der straat op een rijtje kerkwaarts. De sneeuw kripte onder hun voeten en hun asem wolkte blauwig lijk pijpemoor uit het holleken der toegetrokken kappen.

Anders was er t'allenkanten stilte en vrede.

En Kerstmis kwam.

De maannacht had uitgebloeid en de late, bleeke zon schoof pimpeloogend van achter de purpere heuvelen en lei heur roze licht over de stad.

In de kerken bloeiden blond en gouden de keersen om het Stalleken van Bethlehem, en hun gloed weerspiegelde zich in de oogen der nieuwsgierige kinderen.

Naar oud gebruik hoorden de menschen de drie missen, - maar waren daarna tehuis slecht gemutst en grommelig om de koude voeten, opgedaan bij 't eindelooze staan in de vriezige kerk.

In 't gesticht was 't feest vandaag.

De Moeder was ijverig aan den arbeid met Katrien en Clementienken, want dezen dag moest gevierd worden.

In de groote kamer gloeide warm de hooge, geutijzeren stoof binnen heur ronde kooi van traliewerk.

Aan weerskanten van de lange tafels met de witen rood geruite ammelakens zaten in hun biezen zetelkens de blinde vrouwkens. Ze hadden hun beste, grijs kleed aan waarover den blauw-wollen borstdoek, en hun gezichten waren wit in den

blanken krans hunner pijpkins-muts. Ze strekten en rokken de koppen over de dampende kommen met tomatensoep en hun geraamtige, ontvleeschde handen strekten en bogen zich wonderbaar. Door de open deur geklir van vaatwerk en de bezige stemmen in de keuken.

Als ze de soep genoten hadden, en daarna uit dikke tellooren het hoopken hutsepot door Clementienken uitgeschept, geraakten ze in hun humeur en begonnen te spreken.

De stemmen trilden klagend en lijze van tusschen de levende, dunne lippen en de vingers bewogen zich over de plooiën van hun kleed, over de tafel en dan weer de lucht in lijk vreemde, witte slangetjes.

En dan was het ook dat Melsen naar het gesticht kwam met zijn boek en zijn muzieksken. Op de groote feestdagen lijk Paschen en Sinxen kwam hij daarmee den achternoen bij de blinden doorbrengen. Hij las hun voor de gebeurtenis van den dag en liet daarna zijn muzieksken spelen.

Maar liefst van alle deze dagen was hem de Kerstdag.

Hij las dan: ‘Den Feest-dagh van de gheboorte onses Heeren Jesu-Christi’, en hij vond dit de schoonste historie uit het heele boek.

Blijzaam gestemd, in zijn bruin-laken kostuum, kwam hij de groote zaal binnen met zijn boek onder den eenen en 't orgeltje onder den anderen arm.

- Dag allemaal. Ne zaligen hoogdag aan allemaal!

En de vrouwen-stemmen rilden terug:

- Van ons 't gelijke, Melsen!

En als hij dan gezeten was bij de stoof, op het lage stoelken, met het lijvige boek open op de knieën en den stompen vinger op 't begin van het

verhaal, verpeisden de stemmen, zonken de witgekapte koppen neer op de borsten en vouwden zich devotielijk de lange, smalle handen op de holle borsten lijk ten gebed.

En Melsen's stem ging open, luid en traagzaam: 'Den Feestdagh van de gheboorte onses Heeren Jesu Christi'. - Uyt de H. Schrifture ende H.H. Vaders. Wij moeten dry saken sonderlingh bemercken in 't seer devoot ende soet mysterie van de gheboorte Jesu Christi onses Verlossers; als hy ter werelt quam uyt het alderheylichste lichaem van de Maghet Maria sijne Moeder.'

Het klonk aandoenlijk en men luisterde gespannen. De dikke hand gleed verder en verder, het grijze oog volgde, en zijn stem begon te bibberen en te beven als ze bewoordde den roem en de heete liefde der Maghet Maria voor haren sone, of ze werd hol en dof lijk bedelaars-gejammer als ze over de menschelijke sonden en wellusten te spreken kwam.

Melsen ging op in zijn verhaal en 't was of zijn hert naar den hemel steeg:

Waarom was hij geenen herder geweest tot wien de engelen zeiden: 'Ende wilt niet vreesen: want heden is ulieder gheboren, ende tot uwer welvaart, den Saligmaker, die is Christus onsen Heere, in de stadt van David.'

En terwijl zijn mond deze woorden sprak, wijlde zijn geest in de velden bij zijn schapen en overal lag er sneeuw en hij was niet vervaard.

Als 't gedaan was en 't boek met een zucht toeviel, brabbelden de vrouwkens: amen, en ze sloegen, met breed gebaar een kruis van in hun haar tot op hun buik.

Zwijgzaam, onder den indruk van hetschoone verhaal, hebben ze den koffie uitgeslurpt dien Clementienken in de ronde, witte kopjes uitschonk.

Melsen liep verheugd rond de tafels, sprak een woordeken hier en een woordeken daar en zijn groot-open, verwonderde oog sloeg aandachtig gade het vreemde, angstige leven der smalle, witte handen.

De avond wasemde grijs uit den vloer; donker groeiden de tafels en de vrouwkens verdoezelden in de dikkende schemering. Het groote, zwarte kruis eenzaam tegen den witten achtermuur rekte de armen uit en boven de deur fleurde helder in een rood glas, een pimpelend lichtje, vóór een plaasteren Lieve-Vrouwenbeeld.

Clementienken kwam de kachel dekken en door de opengelaten deur viel warm en aangenaam den warmen reuk van den wafelen-bak.

Een klein lampken werd op het schouwberd gezet en tegen dat de kerstmis-wafels rookend en geurend werden binnengebracht liet Melsen zijn muzieksken zingen. Helder en frisch, lijk van een kristallen beiaard, regenden de vooizekens 't een na 't ander open en vulde de schaarsch verlichte kamer met vroolijkheid en luchtige dans-muziek.

De wafels smaakten er eens zoo lekker om. Niemand sprak er en daar was alleen wat gerucht van krakende monden.

Clementienken bewoog heur vlijtige armen over de koppen heen en reikte de wafels naar begeerig uitgestoken handen.

Zoo ging de avond verder.

Tweemaal werd er door een vrouwken een kerstliedje gezongen, slepend en zacht van voois.

Ten achten was het feestje uit. 't Muzieksken werd gesloten en de vrouwkens gingen op een rijtje, schoorvoetend, door een gewelfd gangetje naar de slaapzaal die langs achter lag. De Moeder vergezelde ze. Ze baden hun avond-gebed, ontkleedden zich en legden zich te slapen in de ijzeren bedde-koetsen.

De maan stond op de matte ruiten en lei er de schaduw der besneeuwde boomen op.

Achter vrouw en dochter liep Melsen, beladen met zijn kostbaarheden. Hij voelde zich gelukkig en zijn een oog overzag met welgevallen het wintersche landschap. Donker-blauw leefde Sint-Geertruitoren hoog in de witte lucht en dekte de maan die van achter het klokkenhuis t'allenkanten heur zilveren licht te glinsteren lei op de sneeuwen scherp de schaduw der gevels en schouwen in de straten wierp.

Te bed, den buik gezwollen van appetijtelijke wafels, vond Melsen zoo rap den slaap niet als gewoonlijk. Het kamerken scheen ruimer, gevuld als het was met het wazige licht van den maannacht en 't leek hem als een klaarheid Gods, zoo onwerkelijk dat hij zich verwachten kon aan een verschijning van een vurigen engel.

Hij werd er bang van.

Maar de slaap kwam toch en het dikke hoofd zonk dieper in de blauw-en-wit geruite peluw.

V

En de dagen kwamen en de dagen gingen, kort van asem en de winter bloeide uit.

Een lauw windje woei bij dag over de stad en vrat de sneeuw van de daken; het blauw der leien en 't rood der pannen werd weer zichtbaar en ze blonken nat in de zon. Van de hooge kerk schoofde smeltende sneeuw met volle ladingen naar beneden dat het pletste in de slijkerige straten er omheen.

Na twee dagen van warmen wind was de Dijle zoo hoog gezwollen dat het ijs barstte onder de stuwing van den stroom en de schollen dreven af. Van op de kaaien kon men het water scheppen. Onder de bruggen en aan de bochten was 't een eendig

gebruik lijk van zes-en-dertig voldermolens.

De menschen zagen met verschrikte oogen dat dreigende geweld en ze vroegen zich angstig af hoe het stond met de sluizen aan den Vol-molen, die den vloed moesten tegen houden.

Op het Begijnhof beefde de schrik in de harten en de menschkens baden lange litanieën om door Gods hulp van de plaag der overstroming bevrijd te blijven.

Maar de warme wind hield aan en de lucht hing laag van breede grijze wolken, gezwollen van regen.

Melsen zag 's morgens en 's avonds over zijn muurken het water.

- Kom maar! zei hij en dacht aan zijn boek.

Hij kende het geheim om de macht van het water te breken en de waters in de bedding te doen blijven. Hij was er fier om en 't gaf hem een deugdelijk genot te weten dat hij alleen te midden der andere menschkens bij machte was om hen te redden voor het stijgende gevaar.

Hij herhaalde in zich zelf ringaaneen wat hij doen moest. Hij dacht aan niets anders meer, overdag en bij nacht.

‘...adel, odal, iibertus... twee kruiskens, zoo, de handen vouwen en ‘God vergeve het mij!’ -

De rivier zwol, daalde, steeg weer en de burgers leefden in duizend angsten. En den zevenden nacht, nadat het dooiweer was ingevallen, gebeurde het dat de sluizen aan den Volmolen begaven onder den druk der rivier.

Het water schoot bruisend door den zwarten nacht die vol wolken en wind hing, schuurde tusschen de huizen hooger en hooger, de bruggen over en de smalle straten in, vol onheil en verraderlijk gekolk, in het vale licht der schaarsche lanteerns.

Op het Begijnhof klotste het de glooiing op achter het gesticht der Blinde Vrouwkens, en spoelde

weldra door de huizen. Op de koerkens spoot het brobbelend lijk een felle bron uit de riolen en men hoorde hier en ginder den klagelijken bons van instortende muurkens. En door die egale, machtige bruising scheurde pijnlijk het gekraak der ijsschollen die te pletter gestooten werden tegen de muren, lijk een menschelijk gejammer en gesteun.

Toen was het dat op verwijderde plaatsen de klokken nood klepten. De nacht was donker en vol lugubere geruchten.

De smalle straten kwamen vol angstig rumoer. Vensters werden opengerukt, mannen riepen naar elkaar en er ging t'allenkant een angstig gekrijsch van vrouwenstemmen op. Deuren kraakten uit hun hengsels en vensters barstten open. De lanteerns, even boven den vloed, sponnen hun groene schijnsel op de gele, slijkerige golfkens en krinkels uiteen.

En het water steeg aldoor.

Melsen was wakker geschoten toen dat ongewone gebruis opwoei als een plotse storm.

Bloots-voets en in zijn onderbroek, met den smaak van de dood in de ziel, liep hij naar het vensterken en pierde met zijn een oog door de donkerte de straat op. De lucht trilde van 't lawijd.

Hij zag het water kolken en voelde zijn huis schudden en beven onder hem.

- Katrien! het water, mensch! het water!

Hij stormde het deurken uit.

Hij hoorde Clementienken gillen van angst daarnevens.

- Mijn boek! mijn boek!

Hij bolderde de trappen af, en moest zich vast houden aan de leuning om niet te vallen.

Hij klappertande en beefde als zijn voeten in het ijsskoude water kwamen. Het water stond tot boven zijn heupen.

Door 't donker waadde hij de keuken in. Hij

stootte zijn zij tegen de drijvende tafel, liep tegen een stoel en deed zich zeer. 't Koude zweet brak hem uit en hij snakke naar adem. Hij vond het kastken, boog zich en haalde met wijd-zoekende armen het boek eruit. Een golf kletste hem in zijn gezicht. Hij trok het doorweekte boek naar boven, drukte het tegen de borst en waadde terug naar 't portaaltje.

't Werd tijd!

Hij liet het zinken en zette er zich op neer.

Luid ging zijn stem.

Het water stond hem tot onder de oksels.

- adel, odal, iibertus, al...

Een stoelken kwam door 't deurgat gedreven en stiet tegen zijn kop.

- Ai mij!' riep Melsen. Maar hij vermande zich, sterk in zijn geloof.

- adel, odal iibertus, al...'

Daar zag hij, boven op de trap als in droom, rood verlicht door een lampken dat ze boven hun koppen staken, zijn vrouw en Clementienken. Ze krijschten en riepen: 'Pa! Pa! och God! Kom er uit! ge gaat verdrinken!' en hun gezichten waren vertrokken.

Het licht opende het donkere portaaltje.

- Zwijg', riep Melsen gebiedend en dan, uit volle kracht: 'adel, odal, iibertus, al...'

Hij sloeg zijn kruiskens, zei in schoon Vlaamsch 'God vergeve het mij!' maar het water week niet.

Als Pee-den-Bult het nu eens ni wist!

Melsen sprong recht, wou zijn boek grijpen maar hij glipte uit en viel voorover in het water.

De twee vrouwen kresten als gefolterde bandhonden.

Een borreling en maling in 't water en ineens de voordeur die openkraakt en op het water komt drijven.

En voller nu kwam het grootsche gebruis naar binnen gevallen, doorrild van de wanhopige snikken der kleppende noodklokken...

In de kleine stad

Sints een Jaar woon ik in de groote stad. Mijn vriend woont nog steeds in de kleine stad en ik kan het niet laten hem geregeld te bezoeken.

Hij is dik en rond, houdt buitenmate veel van een prikkelend plezier en veel smakelijk eten, en van hem te hooren lachen alleen, moet men meelachen willens of niet, zoo vol en rijk spettert dat er uit.

Hij leest danig geerne in Rabelais en ook in Thyl-Uylenspiegel, maar dat in een Duitsche vertaling omdat ze zoo plezant gedrukt is met een soliede, vette letter op dik, geribd papier dat aangenaam aanvoelt voor de vingeren. Ook leest hij nog in een ouden, zestiend'eeuwschen Bijbel rijk aan kopergravuren, in Pater Poirters, in Van den Vos Reinaerden en in oude volksboeken als daar zijn Jan van Parijs, Dokter Faustus, Marieke van Nymwegen enz. die hij van bij oudkleerkoopers en op begijnenvendities heeft samengeraapt.

Hij heeft een groot boekenrek vol boeken, om een modernen dillettant zonder centen, te doen vergaan van afgunst, maar hij kan ze nog niet rieken, laat staan lezen. Als hij er in momenten van kolossale verveling - zooals dat voorkomt zelfs in zijn leven - toe besluiten moet er een van in de hand te pakken, is hij het al moe na het eerste blad en hij heeft me al wel honderd keeren vol verwondering gevraagd of het wel waar was dat ik ze lezen kon. Hij begrijpt het eenvoudig niet.

Alleen voor de mystiekers voelt hij eerbied, maar daarom leest hij ze nog niet.

Met Gezelle loopt hij op zak, precies lijk een

pastoor met zijn brevier, en daaruit kent hij menig fijn gedichtje van buiten.

Op zijn laaggezolderd, vierkant kamerken heeft hij een klein harmonium en ook een dikke, ebbenhouten fluit. Hij wenscht er nog een doedelzak bij, ondanks al zijn zoeken, heeft hij er nog geenen kunnen vinden.

In de avondschemering, het schoone uur als een mensch zijn ziel zweeft tusschen wake en droom, speelt hij oude liederen op zijn fluit en dat ontroert hem zoo dat hij er tranen in zijn oogen van krijgt.

Hij houdt heel veel van muziek alhoewel hij er geen noot van kent, zoo groot als een huis.

Als ze in de nabijgelegen groote stad Wagner opvoeren of er een Beethovenconcert gegeven wordt, telt hij van groot verlangen hoeveel keeren hij nog moet slapen om er kunnen naar toe te gaan.

Daarvoor haalt hij zijn beste costuum uit de kast, blinkt zijn leerzen op lijk voor een hoogtij, borstelt zijn vilten hoedeken af en haalt zijn antieken, ivoorbeholden stok uit de horlogiekast. Met een rijken glimlach op 't gezicht en lichtvoetig een liedje hommelend, trekt hij er naar toe. In den nacht komt hij dan te voet naar huis, innerlijk verjongd en verheugd, den koning te rijk.

Aan de groene-gekalkte muren van zijn kamer hangen in mahoniehouten lijstjes schoone gekleurde reproducties van Breughel, Dirk Bouts en De Sadeleer en ook van Marten Melsen die tot hiertoe nog onbekend is. Hij kan daar uren staan naar kijken, want altijd vindt zijn kleuren-lustig oog er wat nieuws uit te halen voor de ziel.

Binst den dag zit hij in zijn winkelken en verkoopt parels, paljetten en katoen aan de kantwerksters uit de buurt. Na den vieren als er toch

bijkans niemand meer komt mag de meid het doen en dan slaat hij een klein wandelingsken over de vest en het stille begijnhof en bezoekt er de kerk om er God te voelen.

Als hij verder gaat is 't altijd naar zijn vriend den Toovenaar die aan den voet van den molenberg in een klein wit huizeken woont en tusschen oude boeken, zalfkens en oliën zit te distilleeren voor de zieke boeren en ook voor menschen uit de stad.

't Is een genot bij den Toovenaar een praatje te kunnen slaan, want men leeft er weer in de oude tijden, hoort er oude taal en amuseert er zich kostelijk in 't gezelschap van den duivel en vreemde geesten, die men ongelukkig nooit te zien krijgt!

's Avonds, bij porceleinen lamplicht, slaat mijn vriend zijn oud, dik notarissenboek open en schrijft er, voor zijn eigen genot, zijn vroolijke gepeinzen met een groote ganzenpen in neer.

Zoo leeft mijn vriend in de kleine stad, gelukkig lijk een visch in het water. Ik geloof niet dat hij er voor lang zou uit kunnen. Hij zou er mager van worden en ziek aan 't hart, hij zou er den put van in gaan. En dat verhoedde de hemel, want zijn tijd moet alerst nog komen.

Schijnbaar leeft mijn vriend daar zooals de zelfvoldane menschjes er leven, want niemand weet wat hij allemaal van achter in zijn kop draagt, en nievers anders te vinden is.

En men kan 't hem ook niet aanzien.

Als ge hem door de straten ziet gaan, traag van stapjes en met zijn steenen pijpken in den kop, blootshoofds en op zijn kamermuilen, al was het heele stadje zijn tehuis, dan zoudt ge hem nemen voor een tevreden rentenierken. Dan ge zult misschien medelijdend - of afgunstig, wie weet het?

- glimlachen en peinzen: hoe is het gods-mogelijk dat er nog zulke mensen in onzen zoekenden tijd gevonden kunnen worden, buiten de boeren, te lande!... Maar weet, dat de heele stad zoo is... en juist hij niet!

Ach! de mensen uit dees kleine stad!

Wat zou daar met over te vertellen vallen? Boeken, meer nog, bibliotheken, maar alles zoo plesant en lochtig, om alle filosofen, lettervreeters, profeten en economisten hun stelsels in de war te brengen.

De menschen kennen en waardeeren er maar twee dingen: goed eten en een malschen lach.

Al 't andere is hun vreemd als stond het in een boek. En wat anders te willen zoeken, dan zullen ze hem dat wel gauw afleeren.

Uitgenomen als ze aan tafel zitten, hebben ze er allemaal meer nog dan tijd te veel, en wanneer ze werken weet Ons-Heer!

De huisdeuren staan er altijd met een spleet open precies als om 't aan de geburen gemakkelijk te maken om binnen te loopen en een praatje komen te slaan. En dan wordt er ook altijd veel gelachen en dat is wel nog het bizonderste. De menschen kennen er malkander veel, veel beter dan hun eigen en zoo komt het dat er altijd veel stof is die moet verwerkt worden en opgeklopt tot licht schuim voor 't plezier en de grappen. Over de anderen zijn ze nooit uitgeklopt.

En vermits ze malkander zoo goed kennen, geneeren ze zich weinig, of liever niets, den eene voor den andere. Zoo komt het dat niemand zich de moeite geeft zich op te kleeden of iets van zijn daden te verbergen.

Alleen de jonge heerkens en de jonge juffrouwen, die nog behagen moeten, en een enkele notabele die zijn gezag met zijn jas draagt, dragen hoeden, boord en willen fijne manieren aannemen.

De herbergen zijn er nooit leeg. Altijd staat er een beetje volk bij den toog met de bazin over nietsmandallekens te spreken en 's avonds zitten al de tafelkens vol met kaartspelers.

Er komt weinig gerij door de smalle straten, maar pastoors daarentegen ziet men er heel veel. Die zijn meest allemaal welgedaan en ze loopen en met een gelukkig gezicht precies of 't allemaal van hun is. Nooit ziet men er iemand gejaagd of haastig loopen en tijdens schooltijd zijn de meeste straten lijk verlaten, met hier of daar wat geklang van een kasseier.

De heele politie bestaat uit drie man. Mijn vriend beweert dat het er maar twee-en-half zijn. Ze wandelen meestal op de vesten en hebben voor 't gemak van 't gaan een stoksken. Als het te warm is, zitten ze er bij de oude pekens en de mekens uit het Godshuis, op een bank te rusten.

Meestal is het in het stadje zoo stil lijk op een Begijnhof.

's Morgens alleen is er een beetje beweeg in de straatjes. Dan komen de boerkens naar de stad met hun groenten en hun platten kaas, en dan zitten er ook, in de schaduw van het schoone, zeventiendeeuwsche stadhuis, oude boerinnen met kanten mutsen op te midden van hun manden en muikens vol peekens, savooien, salaad en parij te wachten naar de huisvrouwen.

Maar om tien uur is dat gedaan en heerscht er weer de stilte.

Voor een verandering waggelt er die keeren per dag, een vuil, zwert stoomtrammeken kuchend en ratelend lijk den hellewagen de smalle straten door, de markt over en dan den groenen buiten op. Een koperen klok die naast de smorende schouwpijp hangt belt de menschen op die maar nooit komen, want altijd is het trammeken leeg; alleen

de dikke, roode conducteur staat met zijn plat leeren zaksken van achter op het platform te geeuwen. Mijn vriend zegt dan: Ze liggen er weeral allemaal op hunnen buik in.

Na den vieren, komt er nog een klein beetje leven op de Groote Markt door de enkele schooljongens die een fiets rijk zijn en daar in den ronde komen koersen. En dan ook in den avond, als de twee, drie scheefgezonken lantaarns er tusschen de toeë beluiken te pimpeloogen hangen, is er beweeg van deftige heeren die naar de societeit gaan of van vrijende paartjes in den donkeren rond het stadhuis.

't Is altijd aangenaam door de oude, smalbegevelde straten te kuieren. Er zijn veel kloosters en kleine kerken met vriendelijke torentjes en over de lange, witte muren hunner tuinen hangt het malsche groen van fruitboomen.

De Groote Kerk is zeer oud en schoon en ze rijst uit heur drummers en steunbogen sierlijk en droomend lijk een fijn gebeeldhouwd heiligenschrijn, hoog boven de karteling der roode daken. De toren is hoog en slank en draagt een helklinkenden beiaard die met klare vooiskens den gang der uren aan de huizen en de wolken meldt.

De kerken staan den heelen dag open en altijd zit er wat volk: kwezeltjes of oude pekens die hunnen tijd gehad hebben zitten er geknield in de schemerige zijkappelekens waar een keers sterft voor een verkleurd heiligenbeeld. Aan den eenen kant van het stadje ligt het Begijnhof, veilig en wit onder de hoge kruinen van een lange, vierdubbele rij eeuwenoude olmen.

't Ligt er zoo stil en teerkleurig, zoo blank en stemmig dat men beschroomd zwijgt als men door de smalle straatjes wandelt.

De begijntjes die er wonen zijn echter allemaal

dik en blozend en lachen tevrede, en ze hebben dikke boerinnenhanden met stompe vingers.

Dat is daar een wereldje op zijn eigen, men kent het niet en daarom is het daar zoo goed om er gaan te droomen.

Mijn vriend heeft er een tijdlang een werkkamerken gehad, maar hij heeft het al gauw opgegeven uit vrees voor de ontgoocheling die begon te komen.

Vreemde bezoekers vinden dat de gansche kleine stad een heiligheid uitasemt. Ze worden er stil en in hun hert ontwaken er gedichten en liedjes.

En het land er om heen ligt daar zoo schoon open, en groen beboomd, met het zilveren lint eener kalme rivier er doorheen gewonden, dat het die stemming nog verhoogt.

Ja, het ziet er zoo wel naar uit.

Maar ze kennen er het fijne niet van!

* * *

Toen ik den laatsten keer in de kleine stad was, viel er heel wat voor.

Ik kwam er 's Zaterdag in den valavond aan. De vrouwen waren nog aan 't werk voor hun huizen en er stonden vele emmers water aan de deuren. Het rook er danig frisch, naar water en kruiden, en een klein windken bracht den warmen geur van hooi aan uit de verre beemden.

Men smaakte er al den Zondag en de rijke tafel.

De slagerswinkels zagen rood van 't vleesch en 't wetten der messen, en uit de openstaande bakkersdeuren walmde den vollen reuk van verschgebakken krentebrood, vlaaien en confijten.

De schemering waarde blauwendig in de straten en 't waren maar de daken en de puntgevels alsook ginder ver de zandsteen kerktoren die 't gele

licht der ondergaande zon droomend droegen.

Er was weinig volk in de straten.

Maar ginger, vóór het smalle, vooroverhellende papierwinkeltje op de kaai, alwaar een lokaal weekblad uitgegeven werd, stond er een zwarte klad mensen samengetroeft. Al het luierend volksken van renteniers, herbergbazen en kruideniers was er druk aan den klap met opgewonden, plezierige gezichten. Twee politieagenten hielden met hun stokken de jongens van de stoep en in het donkere gangskén stond ernstig en militair de commissaris aan zijn zwarten knevel te draaien.

Mijn vriend vertelde me wat er gaande was.

De uitgever van het blaadje was voor laster van een schoolmeester veroordeeld tot een maand gevang. Maar de kerel vertikte het zijn eigen gaan aan te geven. Dezen achternoen nu trok de wet er op af om hem aan te houden; twee gendarmen, twee vorsters plus mijnheer de commissaris.

Ze vonden den vent niet.

Ze zochten met drieën het kelderken 't onderste boven, kropen den zolder op, woelden in kasten en onder bedden, maar van den man was niets te vinden.

De vrouw en de kinderen zaten in het keukentje gazetten te vouwen.

Ze probeerden van hen te weten waar hij ievens stak, maar de vrouw zei brutaal: 'Ge zijt er voor betaald, zoekt!'

Eindelijk, na lang zoeken en peinzen, vond een der gendarmen hem verborgen in de schouwpijp. Hij had een zak over zijn hoofd getrokken voorhet roet en stond op twee hoeksteenén.

Ze dorsten noch konden hem er uithalen.

Een der gendarmen, die wat lang zijn kop onder de schouw had gehouden, kreeg een volle geut roet in zijn gezicht. Ze probeerden hem er uit te

koteren met een borstelstok, maar de vent kroop een paar steenen hooger en de stok was te kort. Ze staken zelf een vuurken aan, maar de vlammen sloegen de kamer in en zetten het huis vol rook. 't Einde raad bleven ze er gewoonweg bijstaan tot het menheer zou believeen naar beneden te komen.

't Stadje was er op een sibot van vol. Er wierd om gelachen en geschertst en nog zeven van den laatsten slag bijgedaan. Eer 't een half-uurken verder was, zou 't een boek geworden zijn.

Maar op de torentjes sloeg het zeven uur en seffens daarop klepte de Angelus.

Daar men na zonsondergang niemand mocht aanhouden voor gevallen van dezen aard, konden de haremutsen onverrichterzake naar huis keeren.

De straatjongens tierden en floten en riepen zotte dingen naar den vorster met zijn zwart gezicht.

Doch zie! toen ze pas de brug over waren, kwam de veroordeelde daar boven uit de schouwpijp gekropen, zwart lijk een duivelken.

Hij kroop over het dak voort en zette zich schrijlings op de punt van het gevelken. Hij gebood stilte aan de juichende menigte en stak toen met een luide stem en groote gebaren een speech af op de vrijheid.

Na elken zin, klapte het volk in de handen en riep hoera!

Hij was een vrij man, had verteld wat 't vertellen weerd was en daarom was hij veroordeeld. Ze hadden hem daarvoor gestraft en hij zou gaan zitten. De wet moest gerespecteerd worden.

Maar hij wou niet, voor geen geld van de wereld, dat ze hem als bandiet of struikroover, met de boeikens aan, in zijn familie kwam aanhouden.

Daartegen moest geprotesteerd worden endaarom was hij in de schouw gekropen!

Nu zou hij zich zelf gaan aangeven!

De vent riep nog eens: ‘vivan de liberteit!’ reed de nok van het dak weer af en kroop zingend de schouw in.

En geen tien minuten later, of zie! daar kwam hij zijn huizeken uit, geschoren en op zijn zondagsch, met een boordje aan en zijn bolhoedeken, en omringd van het zingende volk ging hij zich op 't politiebureau, onder het stadhuis gelegen, aangeven.

Zijn dikke vrouw en zijn kinderen stonden hem in het ronde deurken, lachend na te kijken en riepen: tot binnen kort!...

Ik heb me gelukkig gevoeld bij mijn vriend.

In de kleine stad verliezen de meest droeve voorvallen uit het menselijk leven, hun zin en beteekenis en zijn een welkom onderwerp voor plezier- en lachpartijtjes. Zoolang Pietje-de-Dood er maar tusschen uit blijft, wordt alles nog plezant.

In den geurigen, goud-doorzoelden avond zijn we samen de velden ingewandeld en hebben er over innige dingen gesproken, de boomen en den water-groenen hemel waarin sterren ontloken bewonderd en zijn in het gras, aan den oever der hooggetijde rivier, gaan zitten droomen.

Het land was fijn in de dunne avondnevels. Een nachtegaal zong helder in 't struikgewas op den anderen oever. In de boerenhuizen pinkten de lichtjes en uit de stad kwam flauw het trage, langerokken lied van een piston.

Toen we malkander niets meer te zeggen hadden, zijn we over de vesten teruggekeerd en langs een eenzaam zijstraatje de stad binnengegaan.

We hadden dorst en gingen een herberg in.

Er was nog niet veel volk. Het rook er naar versche zavel.

Rond een tafelken bij den toog zaten ze met een man of vijf, zes, de koppen dicht bijeen en een ervan, een man met een lang, knokig gezicht sprak

gedempt. Hij onderlijnde zijn woorden met korte gebaren.

Hij sprak blijkbaar over zeer gewichtige dingen, want de anderen en ook de baas over zijn toog geleund, haalden hem met hun verwonderde oogen puur de woorden uit zijn mond.

Mijn vriend dronk een teug en liet een grooten zucht vallen.

- 't Is over Van Olen dat ze 't hebben, fluisterde hij met een schreeven mond naar mij toe.

- Hoe, Van Olen?

- Wel dat nieuw doktoorken.

Mijn vriend keek in zijn glas en vertelde mij 't geval.

Van Olen, een jong, populair geneesheer, die alleman en alles genezen kon meesterde sedert weken aan een jonge vrouw van achter de statie. Hij had al wel zeven, acht remedies voorgeschreven, maar 't wilde niet beteren. De man van de vrouw wierd dat doktoren moe en hij liet een specialist uit Brussel komen. Die heeft de vrouw onderzocht en gevonden dat ze van binnen vol zweren stond.

Hij deed Van Olen roepen en in presentie van de familie zei hij: gij zijt geen dokter maar een paardemeester. En tegen den man zei hij: als ge wilt dat ik hier kom smijt dien type dan buiten.

De vent heeft Van Olen buiten gesmeten en hij wil hem nu niet betalen. 't Zal voor den tribunaal komen.

De vrouw lag op 't sterven, naar 't scheen uit het gesprek bij den toog. -

Ik zuchtte.

Het bier was helder en blonk in mijn glas. De gasbekken suisden boven onze hoofden en dun blauwde de rook uit mijn sigaret. Buiten ratelde een wagen voorbij achter den triptrap van vurige paardenhoeven.

Ik dacht aan de vrouw die sterven zou.

Ze was nog jong en 't leven had als een lach op heur mond gelegen en als een frissche, blijde geneugte in heur bloed geklopt...

Toen kwam er een jonge man binnen.

Hij was fijntjes gekleed en droeg een licht-grijs bolhoedeken. Zijn lang, gladgeschoren gezicht was wit van 't poeder en hij rook zeer straf naar reseda. Hij lachte toen hij binnen kwam trok de oogen half-toe tot een lange, zwarte spleet en ontblootte een rij witte tanden. Hij bleef even bij de deur staan en groette theatraal met zijn lange, witte handen waarvan de gepolijste nagelen roos blonken.

- Bonsoir aan 't gezelschap! zei hij zangerig en op zijn smalle, verlakte schoenen teende hij traagzaam naar den toog.

- Goeien avend, dokter! rumoerde het terug.

Mijn vriend pinkte tegen mij.

Ik huiverde onwillekeurig. Dat moest Van Olen zijn. Ik heb mijn hoofd laten zinken en dacht weer aan de jonge vrouw die ik niet kende en misschien nooit zien zou...

...Dien nacht passeerde onder mijn venster de bel eener bediening... Was dat voor die vrouw?...

* * *

's Zondags-morgens wandelden we samen naar de mis. Ik zag er nu de straten vol van smakeloosopgekleede vrouwen en meisjes, met prerieuse manieren hun parasol dragend, en van sigaarrookende heeren die er achter wandelden. Ze kwamen of gingen ook naar de mis. We ontmoetten ook Van Olen. Hij was op wandel met zijn vrouw. Iedereen groette hem.

Mijn vriend verzekerde mij dat hij visites aflei tegen een half-franksken!...

'k Heb 's noenens smakelijk geëten bij mijn vriend.

Er was veel en goed eten op tafel en klaar en geurig waren de wijnen in de geslepen roomers.

Na 't eten zijn we in den tuin op de groene bank onder den appelboom gaan zitten.

Door de hagen zag men in de aanpalende tuinen beweeg van vrouwen in hun onderrokken en van pijprookende mans in hun hemdsmouwen. Hun schoenen kraakten. De kinderen waren lastig en huilden.

Wij hebben ook onze pijpen gerookt. De tabak was zoet en had een honingsmaak.

Mijn vriend sprak over zijn werk en 't was aangenaam daarnaar te luisteren.

In den avond toen hij mij naar het station bracht zagen de straten zwart van 't volk.

We hoorden uit de verte 't schallen van horens en daarna mannelijk gezang.

Op de Markt was er een stoet opgesteld van venten en jongens in witte broeken. Smokende fakkels brandden rood boven hun koppen en ze zongen dat het dreunde:

De jap is boven,
De jap is boven,
Weg met het geuzenas!

Op de stoepen stond er een haag van nieuwsgierigen. Mijn vriend verklaarde me dat er dezen namiddag een match gespeeld was tusschen de klerikale en de liberale football-maatschappijen der stad.

De liberalen moesten voorzeker geklopt zijn en daarom feestten de anderen hun overwinning met politieke zangen! Het lokaal der zegevierende maatschappij was behangen met guirlanden van kleurige lichtjes en in de vensters staken groote transparanten met in vette, zwarte letters:

Heil! Heil!
Onze katholieke footballers!
De geuzen geklopt
met 4 tegen 3.

Er stroomde veel volk in en uit het lokaal, waar zang en rumoer weerklonk.

Mijn vriend zei me in een zucht: 'k Zal blij zijn dat 't weer morgen is!'

Ja, dan is de kleine stad weer stil lijk een Begijnhof, dan proeft men de heiligheid ervan met de tong en maakt de ziel gedichten...

Ik heb afscheid genomen van mijn vriend en ben vertrokken naar de groote stad.

De dood van mijnheer den inspecteur

Ik was dien zondag-achternoen onrustig jen wrevelig.

Ik was van een vervelende wandeling teruggekomen, had al twintig boeken in de hand gehad, was van den piano weggelopen en had me toen in de blauwe schaduw van het wilde-wijngaard prieeltje in een tuinzeteltje neergelaten, me willoos overgevend aan mijn eigen.

En in de ongeordende, grillig-verspringende afwisseling der aandoeningen van blijdschap en van angsten, die 'k weet niet van waar noch hoe, op mijn hart inwerkten, is me plots, van uit het verre verleden, boven mijn bloedeigen, doorleefde en doorleden herinneringen, het beeld van den Eenzame verschenen, klaar als voor mijn oogen geschilderd, en heb ik onwillens het raadselachtige en wonderlijke van zijn einde herdacht.

En omdat hij me toen, ik weet niet meer, met welk een onzinnigen vloed van verwarrende en pijnigende vragen omtrent het mysterie van dood en leven heeft gemarteld, wil ik me op hem wreken en er iets van vertellen, opdat hij een onwerkelijkheid zou worden.

De man was al ver in de jaren toen ik hem voor 't eerst ontmoette.

Ik had er al menig zonderlinge geschiedenis van gehoord, maar 't had me bitter weinig geïnteresseerd, bezig als ik in die jaren was met allerlei onnoozele studies in boeken en zoo meer, en blind voor het leven dat daar zoo rijkelijk fleurde en bloeide om mij heen in de kleine stad; blind lijk een mol.

Maar 't werd me ten leste toch den baas, en hij was een der eerste die er mij naar toe trok.

Was het daarom misschien dat hij in den warmen zondag-achternoen, voor mijn oog groeide tot een obsessie?

't Was kermis in de kleine stad. De beiaard speelde, de vlaggen hingen uit en de straten waren vol en zwart van een feestelijke menigte. De oude kunst-gilde 'Den groeyenden Boom', een maatschappij van schilders, houtsnijders, meubelmakers, koperslagers en zoo meer, hield te dezer gelegenheid heur jaarlijksche tentoonstelling.

In een opgeruimde zaal op het Stadhuis was hun werk te zien: meubelstukken, gesmeed ijzerwerk, koperen kerklantaarns, ingebonden boeken met rood en goud, glas-werk, portretten in zwart krijt en ook enkele schilderijen door liefhebberende heeren en juffrouwen uit de burgerij in uren van sentimentaliteit ontworpen, in uren van verveling geschilderd en die wel wat waarde hadden terwille van de zware, gouden lijst.

Een mijner vrienden, een jong kunstschilder, een razend luminist, had er enkele zijner werken ten toon gesteld.

Natuurlijk lachten de menschen hem en zijn werk erbij, vierkant uit.

Ze gingen naar de tentoonstelling om eens goed te kunnen lachen met wat hij er gehangen had. En als ze 't eens gezien hadden keerden ze nog eens weerom. 't Was in de eerste dagen een toeloop kolossaal, zoodat men verplicht was een gardevil voor de deur te plaatsen, terwille van het ongewone gewoel.

Wie had er van zijn leven purpere boomen gezien? En roode, vuurroode aarde! en grasgroen water in de rivier! en wat nogal niet voor zotte dingen? Wat wou hij den menschen komen wijsmaken?

Men sprak bijkans over niets anders meer.

De notabelen der stad, notarissen, geneesheeren, schepenen, priesters en compagnie, die zich uit tijdverdrijf eenen keer in het jaar ook met kunst in lieten en die den jongen nogal genegen waren om zijn voorbeeldig leven en taaie, volhardende werkzaamheid, vonden het, oprecht gesproken, ook niet goed.

Hadden Rubens of Van Dijck of Memlinc zóó geschilderd? En wat wou hij nu gaan beginnen?

Neen! zegden ze en schudden bedenkelijk hun kop.

Op een morgen der kermisweek, dat ik in het zaaltje toevallig mijn vriend aantrof, kwam hij er ook binnen, de Eenzame. Het was een klein, dik ventje, rond lijk een ton, gespannen in een zwarte, lange jas die rimpelde boven zijn balonnekensbuik en 't bolle, rood-gezwollen kopje was roereloos tusschen den hoogen, verpluisden hoed en den smallen, witten halsboord. In 't knoopsgat droeg hij het kardinaal-purpere strikje der Leopoldsorde. Met korte, kleine pasjes schoof hij binnen, waardig en deftig als de burgemeester in eigen persoon.

De man aan de deur vroeg hem beleefd om zijn wandelstok. Maar hij, zonder even op te zien, schudde zenuwachtig zijn vet, rond koppeken en beet hem bits toe:

- Nee! die krijgde ni! 't is de mijne en 'k heb hem noodig!

En hij vorderde zijn weg, stak het salonnetjes dwars over en bleef ineens voor de zonnige landschappen van mijn vriend staan.

Even op zij stonden er een paar heeren, in lichtgrijs zomerkostuum en ze gielden gedempt tegen elkaar. Als ze het ventje zagen, namen ze beleefd de stroo-hoeden af en groetten hem: 'Goeden morgen, Mijnheer den Inspecteur!'

Hij knikte eens bot-weg en riep luid: ‘Ja, ja. Goeien morgen, allemaal’, zonder de groetenden zelf eens aan te zien.

De man aan de deur, met het tijdelijk postje van portier belast, vertelde ons wie het was.

Vroeger was hij schoolopziener geweest en leefde nu sedert jaren gepensionneerd. ‘Ne viezen apostel!’ lachte de man, ‘die altijd 't omgekeerde doet van een andere mensch!’ Daar was een boek over te vertellen. Tijdens zijn huwelijk was hij ongodsdienstig als een ketter, een papenvreter eerste klas, omdat zijn vrouw en zijn schoonmoeder die bij hem inwoonden devoot en kristelijk waren! Na de dood dezer twee, had hij zijn eigen bekeerd, was erger geworden dan een begijn, omdat zijn broeder, die t'Antwerpen woonde, grootmeester was eener vrijmetselaarsloge aldaar. Wat hij al allemaal uitgestoken had, was niet te gelooven! Hij meende voort te gaan met zijn vertelling toen we bemerkten dat een der heeren zich tot het ventje had gewend en hem aansprak. Hij sprak gedempt en had het over de schilderijen want zijn hand ging everentweer van de eene naar de andere.

Ik gaf mijn vriend een duwken.

- Ze zijn over u bezig, Jan.’

't Ventje roerde niet en stond daar, een beetje achterover terwille van zijn buikje, steunend op zijn stok.

De andere heeren voegden zich ook bij 't gesprek en 't werd daar een overentweer buigen en een rekken en wijzen der handen, om het gesprek te onderlijnen.

Maar plots, scherp en luid als een commando, dat het ongewoon en pijnlijk klonk in het anders zoo stille zaaltje, ging er van daar een roep op.

- Mijnheer Jan!

't Ventje riep hem en klopte met zijn stok op het parket.

De vier heeren sloegen bijkans achterover van 't verschieten.

Mijn vriend kwam nader.

Zonder zich om te keeren, hernam het ventje.

- Hoeveel voor die en die en die en die schilderij?

Zijn stok schokte door de lucht van 't eene doek naar 't andere. Mijn vriend stond daar verbauwereerd, niet begrijpend; hij werd rood, hakkelde en boog zich naar het manneken.

- Hoeveel moet ge hebben voor de vier? toe! rap!

En daar mijn vriend nog talmt, roept hij hem bitsig toe:

- Duizend frank? Is 't genoeg?

Mijn vriend knikte ja, verwarde zich in dankbetuigingen.

- Brengt ze te naaste week, maar thuis. 't Geld zal gereed liggen!

Hij keerde zich moeizaam om en stak zijn rood gezicht omhoog naar de vier, die daar met open mond te kijken staan, als van de hand Gods geslagen.

- Meesterstukken zijn het! Meesterstukken! Gij zijt 'nen grooten artist, Menheer Jan!

En hij verliet het zaaltje, fiks als een officier en den blik starlings vooruit, zonder iets anders aan te kijken, zonder mijn vriend te groeten zelfs, toen hij de deur uitging.

Sindsdien heb ik me aan hem geïnteresseerd.

Eenzame! Eenzame! Waarom hebt ge mijn aandacht zóó op uw klein, rond persoontje weten te houden? dat ik me zelf met al mijn bittere desillusies vergeten moest? Waarom?

Toen, 'n snik-heeten zomerdag was het, dat 't

geluchte vol vuur hing, gebeurde het dat hij bij mijn geboort, den meubelmaker, binnengesteld kwam. Geen groet zelfs.

- Hebde gij models van doodkisten?

De man haalt zijn teekeningen uit de schuif.

Het ventje kiest.

- De die daar wil ik. Met zink binnen in en een zilveren kruisken er op.

Mijn geboort vraagt:

- Mag ik weten hoe lang en hoe breed ze zijn moet, menheer den inspecteur?

En hij toen met een kort geboort zijn eigen, rond lijfje anwijzend, sprak:

- Meet maar.

De meubelmaker wou tegenstribbelen, begreep geen sikkepit van deze krankzinnige bestelling, verloor er letterlijk den kop bij... Maar hij, bits:

- Als ge het niet meten wilt, maak ze dan zoo maar op zicht. Ge krijgt er 400 franks voor. En ze moet passen.

Hij ging door, kort en rond, met den tik van zijn stokje naast de schuivende voetjes.

Dien dag hebben ze van alteratie niet kunnen eten bij mijn geboort. De vrouw weende, viel uit tegen heur man, dat een schande was en een vloek tegen Gods goedheid, dat werkje voor een zot te verrichten; de knechten weigerden er een hand aan toe te steken, vlak af, en ze verhuisden nog liever als dát te doen. En de arme man, gekweld tusschen den akeligen arbeid: een kist voor een levende te maken, - was het de Dood niet nederroepen en een terging Gods? - en 't mooie sommeken dat hij er voor opstrijken zou, heeft 's nachts moeder-mensch-alleen, gezaagd en geschaafd en de berden aaneengespijkerd.

En nadat hij de kist op een avond naar 't oude manneken gebracht had, heeft hij me, vol ont-

zetting verteld hoe 't ventje er was gaan in liggen om zich t' overtuigen heurer degelijkheid. Ik had schoon te glimlachen en te zeggen dat het zottemans-gril was, de goede man wou het niet gelooven.

- Ge zult het zien! ge zult het zien! hij zal kortelings sterven!...

En daarna liep 't gerucht rond, dat hij ook bij den drukker zijn eigen doods-brieven had besteld en ook de doods-beeldekens met zijn portret op. De datum alleen mocht niet ingevuld worden. Dat waren zijn affaires, had hij gezegd.

En de biddelaar, die in ons stadje, naar ouder gewoonte, van deur tot deur rondgaat om met zijn allerdroefste stem en een azijn-zuur gezicht het droevig overlijden van dezen of genen mensch te melden, was ook al betaald en wist wat hij af te dreunen zou hebben, als hij kortelings het einde van mijnheer den inspecteur vernemen zou.

Eenzame! Eenzame! en niet een dezer menschjes in 't stadje kon gelooven, dat het maar een dwaze gril was, uitgedacht om weer eens rats het averchtsche te doen van wat de gewoonte is voor andere stervelingen! Allen, allen geloofden in u en ze dachten met ontzetten aan uw komende, nabije dood. Allen streken het geld op en zelfs de koster en de priester, bij wien ge uw doodendiensten en begrafenis zijt gaan bestellen en betalen, hadden den moed niet uw dwazen, krankzinnigen wil te tarten, u met hood en poot buiten te stampen, om uw macht over leven en dood te breken alzo en van u te maken een simpelen twijfelaar zooals wij allen, arme menschen, zijn. Niemand dierf het aan! niemand! allen bogen voor uwen zotten, onzinnigen wil! Gij hebt een heele stad beheerscht en allen waren zoo vast en innig overtuigd van uw

einde, dat niet een het onnoozele gedacht aan zelfmoord in den kop schieten kon.

Eenzame! Eenzame!

En de menschen vroegen zich elken dag die jong en zonnig achter het Oosten oprees, of nú het einde van het manneken gemeld zou worden. Maar die kende niemand. En ze zagen hem nog telken morgen ter kerke gaan en ontmoetten hem 's namiddags langs de lommerrijke vesten op wandel.

En eindelijk na dagen van onrustige verwachting verscheen hij niet in de zeven-urenmis.

Was hij dood?

En zijn meid kwam bij den koster met een briefje. Hij wou vandaag in zijn huis zijn generale biecht spreken en bediend worden.

En in den voornoem gebeurde dat. De kleine processie toog door de zonnige straten en de vrome menschen kwamen aan hun deur toekijken en ze knielden eerbiedig op de stoepen neer. Er was iets luguber aan dezen kleinen stoet: de koster met de klinkende bel, de priester met opgetroppen schouders in de gouden koorkap gehuld en dragend aan zijn hert, als een schat, de hostie, en achteraan de twaalf godshuisventjes met hun lanteernkens en blootshoofds, als eewacht die het god-gewijde brood vergezelde.

En de menschen zeiden: 't is voor den inspecteur, want ze wisten het. En ze huiverden, niet begrijpend hoe 't mogelijk was zoo rustig en sterk te kunnen sterven.

En toen ze vóór het huis kwamen en ook de pekens neerknielden, opende zich de witte deur. En hij stond daar, hij zelf, zuiver geschoren, zijn staatsie-frak met de zilveren galons aan, het purpere lint der Leopolds-orde om de kraag en de schitterende decoraties op de borst. Hij vouwde de wit-behandschoende handen en zeeg neer op

zijn knieën, buigend den kalen schedel. De nieuwsgierige lieden op straat zagen hem alzoo voor den allerlaatsten keer.

Hij heeft gebiecht, Ons-Heer ontvangen, den koster zijn drinkgeld gegeven en ook 't drink-geld voor de oude mannekens, en hij heeft deftig en voornaam den priester weer uitgeleide gedaan.

En terwijl door de broeiend-heete straten de kleine processie terug kerkwaarts ging met de luid-klingende bel vooraan, zoemden in den hoogen, gelen toren, de doods-klokken hun langerokken klagen open, dat het heinde en ver 't geluchte vulde met droefenis.

De jaloesies van 't huis werden neergelaten, traagjes en fataal, alsof ze nooit meer zouden opgetrokken moeten worden.

In den koelen avond, toen de half-krankzinnige meid van een korte boodschap thuishkwam, vond ze heur meester op zijn bed met het kruis op de borst en een beenen paternoster om de dikke handjes gewonden. Op de schouw en op de nachttafel brandden de kaarsen en ze spetterden hun rosse schijnsel door de donkere kamer. Buiten zong de dag en rumoerden de bezige menschen.

Zoo is hij gestorven, de Eenzame, die me, ik kan niet begrijpen waarom, voor de oogen is komen staan. En ik heb zijn historie neergeschreven, opdat ze gerangschikt worden zou bij de onwerkelijkheden.

Gemaakt te Gent van 1908 tot 1910.